

Bándy György
JELEK JÁNOS EVANGÉLIUMÁBAN

Selye János Egyetem
Református Teológiai Kar

Bándy György
JELEK JÁNOS EVANGÉLIUMÁBAN

2012

© **Prof. ThDr. Bándy György**

Recenzensek: prof. ThDr. Karasszon István, PhD.
Doc. PhDr. Molnár János

ISBN 978-80-8122-023-4

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
A KÁNAI MENYEGZŐ.....	9
A KIRÁLYI TISZTVESELŐ GYERMEKÉNEK MEGGYÓGYÍTÁSA.....	17
JÉZUS BETEGET GYÓGYÍT SZOMBATON.....	22
AZ ÖTEZER EMBER MEGVENDÉGELÉSE	29
JÉZUS A TENGEREN JÁR	35
A VAKON SZÜLETETT EMBER MEGGYÓGYÍTÁSA	38
LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA	53
A JELEK HATÁSÁNAK ÖSSZEGZÉSE	70
A JELEK KÖZÖS VONÁSAI	72
FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM.....	82

ELŐSZÓ

A szerény mű, amelyet a Kedves Olvasó a kezében tart, János evangéliumának azokat a perikópáit elemzi, amelyek Jézus csodáit írják le, és igyekeznek megtalálni bennük a közös vonásokat.

János evangéliumának szerkezetében fontos szerepe van annak a hét csodának, amelyet Jézus tett, és amelyek jelként (σημειον) vannak értékelve. Ezek a következők:

1. A kánai menyegző – 2, 1- 11,
2. A kapernaumi királyi tisztviselő gyermekének meggyógyítása – 4, 46 – 54,
3. Jézus a Betezda tavánál gyógyít szombaton - 5, 1köv,
4. Az ötezer ember megvendéglése – 6, 1 – 15,
5. Jézus a tengeren jár – 6, 15 – 21,
6. A vakon született ember meggyógyítása szombaton - 9, 1 – 41,
7. Lázár feltámasztása – 11, 1 – 44.

A szinoptikus evangéliumokban és János evangéliumában közös, hogy Keresztelő János áll Jézus nyilvános munkásságának elején, és a szenvedéstörténetet valamint a feltámadás szolgál befejezésül.

A szinoptikus evangéliumokban és János evangéliumában meglévő közös perikópák a következők:

1. A templom megtisztítása – 2, 13 – 22,
2. A kapernaumi királyi tisztviselő gyermekének meggyógyítása – 4, 46 – 54,
3. Az ötezer ember megvendéglése – 6, 1 – 15,
4. Jézus a tengeren jár – 6, 15 – 21,
5. Jézus megkenetése Betániában- 12, 1 – 8,
6. Jézus bevonulása Jeruzsálembe – 12, 12 – 19,
7. Az áruló megnevezése – 13, 21 – 30,
8. Péter fogadkozása – 13, 36 – 38,
9. A szenvedéstörténetben sok párhuzamosság fedezhető fel.

Ebből a felsorolásból láthatjuk, hogy csak három jelnek - az ötezer ember megvendéglésének (6, 1 – 15), a tengeren járásnak (6, 15 – 21) és a kapernaumi királyi tisztviselő gyermeke meggyógyításának (4, 46 – 54) – van szinoptikus párhuzama. A legutóbb említett történetben inkább hasonló vonásokról, mint valódi párhuzamról beszélhetünk. Négy történetnek nincs szinoptikus párhuzama.

A negyedik evangélista azokat a történetek is újabb teológiai hangsúlyokkal látja el, amelyek megvannak a szinoptikusoknál. Elmondható tehát, hogy a σημειων-perikópák János evangéliumának a jellegzetes alkotóelemei közé tartoznak.

Az elemzett szövegek többsége megtalálható az óegyházi evangéliumi perikópa-rendben, és szerves részét képezi a hittanórákon oktatott tananyagnak. Ezért e szövegek tanulmányozása hasznos lehet mindazok számára, akik a szószéken vagy a katedrán állnak az egyház Urának szolgálatában.

Ez a monográfia a görög nyelv és az újszövetségi bevezetés kurzusain szerzett ismeretekre épít, és elsősorban a SJE Református Teológia Kara hallgatói részére készült, de hasznos lehet mindazok számára, akik különböző okokból érdeklődnek az Újszövetség iránt.

Somorja – Komárom, 2011. augusztusa
Bándy György

A KÁNAI MENYEGZŐ (J 2, 1 – 11)

¹A harmadik napon menyegző volt a galileai Kánában. Ott volt Jézus anyja. ²Meghívták Jézust és tanítványait is a menyegzőre. ³Amikor elfogyott a bor, Jézus anyja így szólt hozzá: Nincs boruk. ⁴Jézus pedig ezt mondta neki: Mi közöm van nekem vagy neked ehhez, asszony? Nem jött még el az én óráim. ⁵Anyja így szólt a szolgálkhoz: Bármit mond néktek, tegyétek meg. ⁶Volt pedig ott hat köveder a zsidók tisztálkodási rendje szerint, amelyekbe egyenként két vagy három métréta fért. ⁷Jézus ezt mondta nekik: Töltsétek meg a vedreket vízzel. És megtöltötték színültig. ⁸Aztán ezt mondta nekik: Most merítsetek, és vigyetek a násznagynak. Azok vittek. ⁸Amikor a násznagy megízlelte a borra lett vizet, mivel nem tudta, honnan van, csak a szolgálk tudták, akik a vizet merítették, odahívta a völegényt, ¹⁰és ezt mondta neki: Minden ember a jó bort adja fel először, és mikor megittasodtak, akkor adja a silányabbat: te pedig a jó bort ekkorra tartogattad.

¹¹Ezt az első jelet tette Jézus a galileai Kánában, kinyilatkoztatta dicsőségét; és tanítványai hittek benne.

Szövegkritikai megjegyzések

1. v. Két maiusculus és néhány minusculus kéziratban τριτη ημερα van a τη ημερα τη τριτη helyett. A szavak sorrendjének megváltoztatása nem változtat a szöveg értelmén.

3. v. Az álef kézirat a tömör υστερησαντος οινου helyett részletesen leírja a borhiányt: οινον οτι ειχον οτι συνετελεσθη ο οινος του γαμου ειτα.

4. v. Lehet, hogy a betoldás az oka, hogy az álef kéziratban hiányzik a και kötőszó a mondat elejéről.

A kéziratokban előforduló eltérő interpunkció nem változtat a mondat értelmén.

5. v. Az álef kéziratban hiányzik a κειμεται ige. A szöveg így is érthető, mivel az ησαν ige is az edényekre vonatkozik.

10. v. Az álef kéziratban hiányzik a mellékmondat elejéről a τοτε időhatározó. A mondat így is érthető, ha a οταν időhatározónak nincs párja.

11. v. Az álef kéziratban névelő van az αρχην főnév előtt. A P⁶⁶ papirusz-kéziratban πρωτην αρχην εποηισεν olvasható.

Kontextus és szerkezet

Jézus szavait, amelyek szerint a tanítványok „nagyobb dolgokat” (1, 50) fognak látni, két tettnek az elbeszélése követi, amelyek igazolják a szavak hitelességét. Az egyik a kánai menyegző, a másik a Templom megtisztítása. Az egyik esemény Galileában, a másik Jeruzsálemben játszódott le. Az egyik esemény egy családi ünnepség keretében, a másik egy nyilvános ünnepen keretében történt.

Ez a két elbeszélés, amely az evangélium elején található, bemutatja Jézus nyilvános tevékenységének két színhelyét és mintegy ízelítőt ad Jézus messiási munkájáról. A Templom megtisztításának történetében is előfordul ugyanaz a két kulcsszó, mint a kánai menyegzőről szóló történetben: jel (2, 18. 23), és hinni (2, 23). A jeruzsálemi zsidók, akik nem tudhattak a kánai jelről, jelt követelnek Jézustól, amivel igazolná, hogy joga van a Templomban rendet csinálni (2, 18). Már az ószövetségi prófétáktól is elvárták, hogy „jelekkel” bizonyítsák hitelességüket (pl. Ézs 7, 11). Jézustól is ezt várták.

Jézus jeruzsálemi tartózkodásának összefoglalásában az evangélista közelebb meg nem határozott jelekről beszél, amelyek alapján sokan hittek az ő nevében (2, 23).

A kánai menyegzőről szóló történetnek nincs szinoptikus párhuzama.

Perikópánkat így oszthatjuk fel:

1. Bevezetés – a helyzet leírása: Mária, Jézus és a tanítványok egy kánai menyegzőn, 1. – 2. v.,
2. A fenyegető borhiány és Mária intézkedései, 3. – 5. v.,
3. Jézus cselekvése, 6. – 8. v.,
4. A násznagy reakciója – 9. – 10. v.,
5. Az esemény összefoglalása és értékelése – 11. v.

Magyarázat

1. v. A harmadik nap kifejezésnek (τῆς ἡμέρας τῆς τρίτης) háromféle jelentése lehet:

- a) Az evangéliumi kronológia szerint az első napon hangzik el Keresztelő János első biznyságtétele (1, 19 – 28). A második nap (τῆς ἐπιταφίου) napon eseménydús. Három esemény (1, 29köv.; 1, 35köv. és 1, 43 köv.) történt „másnap”, és harmadnap volt a menyegző.
- b) A „harmadik nap” az 1, 43 – 51-ben-ben leírt események (a Fülöppel és Nátánaellel való találkozás) utáni harmadik napot is jelentheti. Ha ezt az

értelmezést fogadjuk el, és 1, 41-ben πρωτον helyett a πρωι olvasatot részesítjük előnyben, akkor a menyegző az evangéliumban leírt a hetedik napon volt. „Nem bizonyos, hogy ez jelképes utalás lenne a keresztyének által a későbbiekben ünnepeelt Úr napjára.”¹

- c) A „harmadik nap” alatt csak egyszerűen egy következő közeli napot kell érteni.

A menyegzőről nem tudunk semmi közelebbit, csak annyit, hogy Kánában volt, és hogy Mária is ott volt.

Kánáról (mai nevén Khirbet Qana) az Újszövetségben csak ezen a helyen és 4, 46 – 54-ben történik említés. Kána 12 km távolságra van Názárettől északnyugati irányban. Az Ószövetségben említett Kána egy szakadék Efrajim és Manassé törzseinek területe között (Józs 16, 8; 17, 9). A Józs 19, 28-ben említett Kána Tírusztól 10 km távolságra van délkeletre. Talán ezért kell a megkülönböztetés kedvéért a szentírónak Galileai Kánaként említeni a lakodalom színhelyét.

Nem tudjuk meg, minek az alapján volt Mária is jelen a menyegzőn. Figyelemre méltó, hogy Mária nincs néven nevezve, hanem csak egyszerűen Jézus anyja (η μητηρ του Ιησου). A katolikus exegéták ezt azzal magyarázzák, hogy „az ennek vagy annak az anyja” ma is megtisztelő megnevezés az asszonyok számára az arabok között.”² Kompozíciós szempontból érdekes, hogy Mária jelen van Jézus dicsőségének első jelenél, de aztán már csak a kereszttel tűnik fel újra (19, 25 – 27).³

2. v. Nem tudjuk meg, kik hívták meg Jézust és tanítványait a menyegzőre. Nátánael Jn 21, 2 szerint Kánából származott. Lehetséges tehát, hogy általa jött a meghívás. Az első részt figyelembe véve Jézus a menyegzőre négy tanítványával ment (András, Péter, Fülöp, Nátánael).

Keresztelő János volt tanítványai az előző mesterükkel nem mehettek volna lakodalomba (Mt 11, 18 - 19). Jézussal azonban igen, mert vele a messiási korszak kezdődik számukra.

3. v. A szokás szerint hét napig tartó menyegzőnek nyilván nem az első napján kezdett el veszélyesen fogyni a bor. Ezért is valószínűtlen az 1. versben említett „harmadik nap” jelképes értelmezése.

1 SCHNEIDER, Johannes: Das Evangelium nach Johannes. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1978³, 248 o. (a továbbiakban: SCHNEIDER), 80. o.

2 FARKAŠ, Pavol: Vybrané perikopy z Evanjelija podľa Jána. Bratislava : Univerzita Komenského, 2003, ISBN 80-88696-36-4, 90 o. (a továbbiakban: FARKAŠ), 49. o.

3 6, 42-ben Máriáról csak említés történik.

Nem tudjuk meg, miért nem volt elég bor a lakodalmon. Azt sem tudjuk meg, hogyan szerzett erről Mária tudomást. Csak azt tudjuk meg, hogy amikor fogyóban volt (υστερησαντος) a bor, Mária, aki ismét csak Jézus anyjaként van említve, közbelép, és a lehető legtömörebb módon megemlíti ezt a tényt Jézusnak: nincs boruk. Nem tudjuk meg, milyen megfontolásból tette ezt, és miért gondolta, hogy Jézus tud valamit tenni. Nem kéri Jézust, hogy tegyen valamit. Tanácsokat, vagy esetleg utasításokat sem ad neki.

A római katolikus magyarázók Máriának ezt közbelépését úgy általánosítják, hogy Máriát közbenjárónak mutatják be a hívők és Jézus között.

A protestáns magyarázók azt emelik ki, hogy Mária egyszerűen és alázatosan csak a gondot adja elő, és ráhagyja Jézusra, hogy mit fog, vagy nem fog tenni. Mária magatartásából tehát a Jézusra való ráhagyatkozás a követendő.

4. v. Jézus válasza szinte udvariatlanul visszautasító. A *τι μοι και σοι* szókapcsolat hebraizmus (*ma-llí válák*), amely egy kérés elutasítását fejezi ki. Kifejezheti azt is, hogy a két megszólaló embernek nincs egymáshoz köze. Ebben az esetben Jézus azért utasítja el Mária kérését, akit ridegen csak asszonynak (*γυναι*) szólít, hogy még nem jött el az órája.

A Jeruzsálemi Bibliának e vershez fűzött magyarázata szerint 19, 26-ból derül fény ennek a szokatlan megszólításnak az értelmére. Ott ez a megszólítás „emlékeztetés 1M 3, 15. 20-ra. Mária ezáltal új Éva, az élők anyja.” Mindamellet tény, hogy a *γυναι* szónak „az ilyen használatára nincs sem héber, sem görög párhuzamos szöveg.”⁴

Jézus órája, amelyről többször történik említés az evangéliumban (7, 30; 8, 20; 12, 23. 27; 13, 1; 17, 1), az ő halálának és megdicsőülésének az órája. Ebben az esetben azonban nem erről van szó, mert különben nem nyilatkoztathatná ki Jézus már most (11. v.) a dicsőségét. Most arról van csupán szó, hogy „Jézus nem engedi, hogy előírják neki a cselekvés óráját.”⁵ A cselekvés ideje és módja az ő szuverén döntésétől függ.

5. v. Mária egy az Ószövetségben is használt formulával (1M 41, 35) biztatja Jézus iránti engedelmességre a szolgákat. A *διακοκονς* kifejezés itt a szó eredeti értelmében felszolgálót, pincért jelent.

Mária ugyan nem tudja, fog-e Jézus valamit tenni, és ha igen, mit fog tenni, mégis feltétlen engedelmességre inti a felszolgálókat. Mária a „nem jött még el az én órám” szavakból azt hallja kicsengeni, hogy ez az óra nemsokára eljön.

4 FARKAŠ, 53. o.

5 SCHNEIDER, 81. o.

6. v. Az események további leírása szempontjából szükséges, hogy a szentíró – nemzsidó olvasótáborot tartva szem előtt – megemlítse, hogy a lakodalmas házban (az *εκει* kifejezésből nem tudjuk meg pontosan, hogy hol) volt hat kőveder, amely a rituális tisztálkodásra szolgált. Egy métréta 39 liternek felel meg. Kétmétrétás edények esetében $39 \times 2 \times 6 = 468$ liter, és hárommétrétás edények esetében $39 \times 3 \times 6 = 702$ liter vízről, ill. borról van szó. Az edények köbtartalma már a csodajelet elkészítendő van megemlítve. A nagy mennyiségű víz, ill. bor a Jézus által ajándékozott javak nagyságát fejezi ki. Azért van a bor mennyisége kihangsúlyozva, hogy Jézus tettében észrevegyük a messiási üdvkorszak beköszöntését. A kánai menyegző tulajdonképpen az eszkatológiai lakomának az előrejelzése. Jézust ez az esemény, mint a tökéletes öröm forrását mutatja be. Jézus által „beköszöntött az öröm kora, amely az egész életet, a természetes életet is, átragyogja.”⁶

„Vitatott, hogy a víznek borrá való átváltoztatása a bibliai szimbolikán kívül...érinti-e a görög boristen, Dionízosz kultuszát.”⁷

Az a tény, hogy a rituális tisztálkodásra szánt vizet változtatta Jézus borrá, arra utalhat, hogy „a zsidó ritualizmus helyére egy teljesen új üdvrend lép.”⁸

Nem egyszerűen tisztálkodásra, hanem a zsidók tisztálkodására szolgáltak az edények. János evangéliuma itt említi először a zsidókat (*οι Ιουδαιοι*), mint idegen felekezeti tagjait, akik nem tartoznak Krisztus gyülekezetéhez. Ez az „elhatárolás nem faji alapon történik, hiszen ez esetben János önmagát is a zsidókhoz lenne kénytelen számítani.”⁹

János evangéliuma több mint hetven alkalommal említi a zsidókat negatív értelemben: Jézus és a tanítványok nem tartoznak a zsidókhoz, a zsidók nem hisznek Jézusban. A zsidók juttatják Jézust halálra. A tanítványok a feltámadás után a zsidóktól való félelem miatt vannak egy helyen zárt ajtók mögött.

A zsidók alatt mindig a hivatalos zsidó vallási vezetőket kell érteni, és nem a zsidó népet, mint olyat. A tanítványok is zsidók voltak, és nyilvánvaló, hogy nem önmaguktól féltek, amikor a feltámadás után bezárkóztak, hanem a vallási vezetőktől.

6 HAARBECK, Hermann: Wir sahen seine Herrlichkeit. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1963, 150 o. (a továbbiakban: HAARBECK), 20. o.

7 POKORNÝ, Petr – HECKEL, Ulrich: Einleitung in das Neue Testament. Tübingen : Mohr Siebeck, 2007, ISBN 978-3-8252-2953-5, 795 o. (a továbbiakban: POKORNÝ – HECKEL), 390. o., 223. lábjegyzet

8 SCHNEIDER, 82. o.

9 KARASSZON, István: A „zsidók” János evangéliumában, kézirat, 4. o.

János evangéliuma abban az időben íródott, amikor eldőlt, hogy a keresztyenség és a zsidóság két külön vallás lesz. Ezt a történelmi háttérrel kell János evangéliumában figyelembe venni a zsidók említésekor

Ha nem tisztázzuk, kiket ért a negyedik evangélium a zsidók alatt, akkor a zsidók negatív beállítása táptalaja lehet a keresztyén antijudaizmusnak, és az ezzel (is) megalapozott antiszemitizmusnak.¹⁰

7. v. A kőedényekről való tudósítás után folytatódik az esemény abbamaradt fonala. Az αυτοις az 5. versben említett felszolgálókra vonatkozik. Jézus autoritatív módon parancsol a felszolgálóknak, akik azonnal teljesítik a parancsát, és színültig (εως ανω) feltöltik vízzel az edényeket. A csoda tulajdonképpen ezzel a paranccsal kezdődik.

A csoda véghezvitelének módja nincs leírva. Sem Jézus szavairól, sem gesztusairól nem történik említés. Csak a 9. versben van tömören megemlítve, hogy a víz borrá változott.

8. v. Jézus újabb parancsa következik, amelyet a felszolgálók azonnal teljesítenek: visznek a násznagynak a vízből, hogy megízlelje.

9. v. A násznagy megállapítja, hogy a bor, amit megízlelt, jobb az eddig fogyasztottnál. Nem tudja, honnan van ez a bor, de a völegényt véli felesőnek azért, hogy a vendégekkel szemben nem jártak el korrekt módon.

10. v. A násznagy emlékezteti a völegényt arra az illemszabályra, hogy először kell a minőségi bort felszolgálni, és csak később, amikor már ittasak a vendégek, lehet a silányabb borhoz nyúlni. A násznagy megállapítja, hogy a völegény nem így járt el, hanem őrizgette a jó bort. Nem tudjuk meg, miként reagált a völegény a megalapozatlan szemrehányásra.

Most azt várnánk, hogy Jézus megmagyarázza a rejtélyt, és felfedi a bort eredetét. Ez nem történik meg, hanem az események leírása véget ér. Nem tudjuk meg, hogy Jézus miért nem nyilatkoztatta ki messiási voltát az egész násznépnek.

11. v. Az események leírása után következik az összefoglaló magyarázat, amelyben három kulcsfontosságú fogalom található: jel, dicsőség, hit.

Az evangélista jelnek (σημειον) nevezi Jézus tettét. Már az ószövetségi prófétáktól is elvárták, hogy „jelekkel” bizonyítsák hitelességüket (pl. Ézs 7, 11). Jézustól is ezt várták (lásd 2, 18. 23). Ez a jel tehát Jézus messiási mivoltát bizonyítja. Ez a történet bemutatja azt is, hogy a megígért Messiás ugyan jellel igazolja érkezését, de ezt a jelet a környezete vagy nem veszi észre, vagy nem érti meg. „A jelek jelzései Isten eljövendő országának. Általuk „jelzi” Jézus, hogy miként fognak a dolgok Isten országában kinézni.”¹¹

10 Erről a kérdéstről részletesen lásd KARASSZON István. A „zsidók” János evangéliumában. Kézirat.

11 HAARBECK, 39. o.

Az evangélista számára ez a történet „annak a szimbóluma, hogy mindaz, ami Jézus egész tevékenységében történik, Jézus doxájának a kinyilatkoztatása.”¹²

Mivel a kánai csoda első jelként van „elkönyvelve”, az olvasó várja a további jelekről való beszámolót.

A jel által Jézus nyilvánvalóvá tette (εφανερωσεν) az isteni dicsőségét (δοξα). Ezt a jelet, ill. a dicsőséget azonban csak a tanítványok vették észre. Minden úgynevezett természeti csodánál – a kánai csoda is ezek közé tartozik – csak a tanítványok a szemtanúk, míg „a kánai menyegzőn lévő vendégeknek rejtett maradt a bor eredete. A korai keresztyénségben Jézus természeti csodáit nem tekintették az ő nyilvános tevékenysége részének.”¹³

A kánai csoda az első, ill. kezdő (αρχη) illusztrációja a prólógus szavainak: „mi láttuk az ő dicsőségét” (1, 14).

Fontos, hogy az επιστευσαν igealakot pontosan fordítsuk és értelmezzük. Helytelen lenne úgy fordítani, hogy „hinni kezdtek” vagy „hitre jutottak” a tanítványok. A helyes fordítás: „hittek benne”. Ne felejtjük, hogy olyan tanítványokról van szó, akik már hittek Jézusban, akik számára már világos volt, hogy megtalálták a Messiást (1, 41. 45. 49). Nem a csoda, ill. jel ébreszt hitet, hanem a csoda, ill. jel megerősíti a hitet. Ha a jelnek az lett volna a célja, hogy a menyegzőn hitet ébresszen, akkor az egész násznépnek hitre kellett volna jutnia. Ennek a jelnek (is) az a célja, hogy az olvasókban ébresszen hitet, ill. erősítse azt, mert az egész könyv azért lett „megírva, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és a hitben életetek legyen az ő nevében” (20, 31).

Applikációs lehetőségek

- Ha elmondjuk Jézusnak bajainkat, és mások bajait (3. v.), és másokat Jézus iránti engedelmességre biztatunk (5. v.), megtapasztaljuk Jézus dicsőségét (11. v.).
- Hívjuk meg Jézust örömeinkbe (és bánatainkba).
- Vegyük észre, hol van Jézus szinte észrevétlenül jelen örömeinkben (és bánatainkban).

12 BULTMANN, Rudolf: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1964¹⁰. 715 o. (a továbbiakban: BULTMANN: Joh), 83. o.

13 FULLER, Reginald H. : Die Wunder Jesu in Exegese und Verkündigung. Berlin, EVA, 1973, 122 o. (a továbbiakban. FULLER), 40. o.

- Jézus megszabadít a szükségből és a kínos helyzetből, tökéletes és teljes örömben részesít.
- Jézus „órája” másként jár, mint a mienk.
- Mi is sok csodában részesülünk tudtunk nélkül. Járjunk tehát utána a csodáknak a mesebeli biztatás szerint: aki nem hiszi, járjon utána.

A KIRÁLYI TISZTVISELŐ GYERMEKÉNEK MEGGYÓGYÍTÁSA (J 4, 46 – 54)

⁴⁶Aztán ismét a galileai Kánába ment, ahol a vizet borrá változtatta. Volt pedig Kapernaumban egy királyi tisztviselő, akinek a fia beteg volt. ⁴⁷Amikor ez meghaltotta, hogy Jézus Júdeából Galileába érkezett, elment hozzá, t és kérte őt, hogy jöjjön és gyógyítsa meg a fiát, mert halálán van. ⁴⁸Erre Jézus azt mondta neki: Ha jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek. ⁴⁹A királyi tisztviselő ezt mondta neki: Uram, jöjj, mielőtt a gyermekem meghal. ⁵⁰Jézus azt mondta neki: Menj el, a te fiad él. Hitt az ember a szónak, amit Jézus mondott neki, és elment. ⁵¹Még útban volt hazafelé, amikor elébe jöttek a szolgálói, és elmondták, hogy a fia él. ⁵²Ekkor megkérdezte tőlük, hány órakor lett jobban. Azt mondták neki, hogy tegnap hét órakor hagyta el a ház; ⁵³Felismerte tehát az apa, hogy éppen abban az órában, amelyben azt mondta neki a Jézus: A te fiad él. És hitt ő, valamint az egész háza népe. ⁵⁴Ezt a második jelet akkor tette Jézus, amikor Júdeából Galileába ment.

Szövegkritikai megjegyzések

46. v. Három maiusculus kézirat kiegészíti a mondat elejét Jézus megnevezésével (o Ιησους). Rejtett alany esetében is egyértelmű, hogy Jézus a cselekvő.

Két maiusculus kéziratban εις την Kava helyett εν Kava található. Az előbbi forma a nyelvtanilag megfelelőbb.

A második mondatot négy maiusculus kézirat az ην δε szavakkal kezdi. Ez választékosabb, mint a sztereotip και ην.

A D kéziratban a félreértésre okot adható βασιλισκος található a βασιλικος helyett. Ez megismétlődik a 49. versben is.

47. v. Egy papirusz és két maiusculus kéziratban απηλθεν προς αυτον helyett ηλθεν ουν προς αυτον olvasható. A tartalmon ez nem változtat.

Több maiusculus kézirat az ηρωτα után betoldja az αυτον névmást, hogy világos legyen, hogy Jézushoz intézték a kérést.

50. v. Az egyszerű επιστευσεν helyett négy maiusculus kéziratban και επιστευσεν, és másik még egy maiusculus kéziratban επιστευσεν δε olvasható. A tartalmon ez nem változtat.

51. v. Négy maiusculus kézirat kihagyja az αυτου névmást.. Így is világos, hogy a tisztviselő szolgáliról van szó.

A participium λεγοντες helyett néhány maiusculus kéziratban και ηγγελων αυτου vagy και απηγγελαν vagy, και απηγγελων λεγοντες olvasható. A tartalmon ez nem változtat.

A παις helyett több kéziratban υιος található. Nyilván azzal a szándékkal. Hogy a 47-ik versel egybecsengjen a szöveg.

Azokban a kéziratokban, amelyek egyenes beszédként közlik a szolgálak szavait, αυτου helyett σου olvasható.

52. v. Több kéziratban την ωραν παρ' αυτων a stilisztikailag megfelelőbb την ωραν εκεινην olvasható.

Több kéziratban ειπαν ουν helyett a sztereotip και ειπαν olvasható.

53. v. A πατηρ utáni αυτου névmás kihagyása esetében is világos, hogy a beteg gyermek apjáról van szó.

Több kéziratban εν εκινη τη ωρα helyett csak εκεινη ηη ωρα olvasható. Nyelvtanilag mindkét mód helyes.

Az álef kézirat kihagyja a vers végén Jézus nevét, de így is világos, kinek a szavai következnek.

54. v. A δε szócska a mondat elején hiányzik öt maiusculus kéziratban. A tartalom ez nem változtat.

A δευτερον σημειον εποιησεν szavak sorrendje néhány kéziratban eltér a többségtől, de ez nem változtatja meg a mondat tartalmát.

Kontextus és szerkezet

Az előző versek (43 – 45) arról számolnak be, hogy Jézus Júdeából Samárián keresztül ismét Galileába ment. A galileai tartózkodásáról való beszámoló nagyon rövid és általános. A galileai tartózkodás után ismét Jeruzsálembe fog vezetni az útja (5, 1).

Annak ellenére, hogy ez a történet „Jézus második jelének van számítva (4, 54), az evangélista a közbülső időben (2, 23; 3, 2) Jézus más jeleiről is beszél.”¹⁴ J 2, 23 szerint ezért hittek Jeruzsálemben sokan Jézusban, „mert látták azokat a jeleket, amelyeket tett.” Nikodémus pedig elismeri Jézusról, hogy azért tesz jeleket, mert Isten vele van (3, 2).

Eddig nincs végleg eldöntve a kérdés, hogy a Mt 8, 5 – 13-ban és L 7, 1 – 10-ben leírtak ugyanazt az eseményt mondják-e el.

A perikópában a πιστευω ige háromszor fordul elő (48., 50. és 53. vers). Ez adja a történet gerincét, amely a Jézus szavába vetett hitre bízta.

14 FULLER, 86. o.

Magyarázat

46. v. Jézus ismét (παλιν) Kánába érkezik. Az evangélista rögtön a történet elején megemlíti, hogy Jézus már itt tett egy csodajeleket, úgyhogy az olvasót szinte felkészíti a csodavárásra. A kánai menyegzőn történeteket egy rövid mondatba sűríti össze: a vizet borrá tette.

Az eseményeket annak közlése vezeti be, hogy egy kapernaumi királyi tisztviselőnek beteg volt a fia. Sem az apa, sem a beteg fiú nevét nem tudjuk meg. A betegségről sem tudunk meg a történet elején semmit. A későbbiekben is csak azt tudjuk meg, hogy a betegség halásosnak tűnt (47. v.), és lázzal járt (52. v.).

A szinoptikusoktól eltérően János evangéliumában Kapernaum a háttérben van. Ezen a helyen kívül Kapernaumról csak 6, 17. 24. 59-ben történik említés.

Kapernaum a βασιλικος-nak nevezett ember lakóhelye. Az illető vagy hivatalnok volt vagy katonatiszt, aki Heródes Antipas szolgálatában állt. A negyedes fejedelem Antipast a nép királynak könyvelte el, ezért királyi tisztviselő a szolgálatában álló férfi. Az illető lehetett zsidó is, de pogány is. Ha a Mt 8, 5köv., ill. L 7, 11öv. párhuzamos történetéről van szó, akkor a βασιλικος azonos a pogány századossal.

47. v. A tisztviselő tudomást szerez Jézus Galileába való érkezéséről (43. – 45. v.), és elment hozzá. A távolság Kapernaum és Kána között, amelyet meg kellett tennie, kb. 25 km. Az 52. versből (εχθερ) az derül ki, hogy a tisztviselőnek két napot vett igénybe az oda-vissza út.

Az apa két dolgot kér Jézustól: menjen Kapernaumba, és gyógyítsa meg a fiát. A dolog nem tűr halasztást, mert a gyermek a halálán van.

Nem tudjuk meg egyértelműen, minek az alapján gondolta a tisztviselő, hogy Jézus meg tudja gyógyítani a fiát. A 45. és a következő 48. vers utalás lehet az apa meggyőződésének alapjaira.

Nyilván egy magas beosztású embernek nem volt egyszerű kéréssel fordulni (ηρωτα) Jézushoz, akinek nem volt semmilyen evilági rangja vagy tisztsége.

48. v. Jézus a kérés azonnali teljesítése helyett az apa hitének az alapját kérdőjelezi meg. Nemcsak konkrétan a tisztviselőre gondol, hanem általában – ezért használ többes számot – az olyan hitre, amely a jelekre (σημεια) és csodákra (τερατα) alapoz. „Félreértés, ha a „hit” Jézustól csak a testi bajoktól való csodálatos szabadulást várja. Csak ebben az értelemben érthető az apa kérésének az elutasítása.”¹⁵

15 BULTMANN: Joh, 152. o.

Az olvasó feltételezheti, hogy a kapernaumi tisztviselő értesülhetett a Kánában történekről és Jézus jeruzsálemi csodáiról, amelyekről 2, 23-ban történik egy rövid általános említés. A csodajelekre épülő hitet Pál apostol is elmarasztalja (lásd 1Kor 1, 22).

A σημειον és a τεραξ fogalmak szinonimák Jézus szavaiban. „A jelek és a csodák Isten hatalmas tettei, amelyek Jézusról tesznek bizonyosságot (ApCsel 2, 22), amelyek Jézus isteni küldetését erősítik meg (5, 36) és amelyek az Igével együtt Isten érkező uralmának tartozékai.”¹⁶

49. v. Az aggódó apa mintha ügyet sem vetne Jézus szavaiba, megismétli a kérését. A kérés az evangélista egyenes beszédben közli. Az apa a κυριε megszólítással kezdi ismételt kérését, ami a hit jeleként is értelmezhető.

50. v. Jézus a második felszólításra sem megy Kapernaumba, hanem hazaküldi az apát, és arról biztosítja, hogy a fia él. Ez a rövid mondat – a te fiad él – Jézust az élet adományozójának mutatja be.

A hit csodája akkor történik meg, amikor az apa hisz Jézus szavának, és hazaindul, „habár nem győződhet meg saját szemével, hogy Jézus igazat mond.”¹⁷ Az apa hite abban mutatkozik meg, hogy engedelmes Jézus szavának.

51. v. Az apa bizodalmas és engedelmes hite megerősítést nyer, még mielőtt hazaért volna. A szolgálai, akik nyilván tudták, hova megy, örömmel jöttek elébe, hogy jelentsék, hogy él a fia.

52. – 53. v. Az apa megtudakolja a gyógyulás idejét, és megállapítja (εγνω), hogy a fia akkor lett jobban, amikor Jézus biztosította őt arról, hogy a fia él. A nap hetedik órája délután két órának felel meg.

A fiú gyógyulása időpontja megállapítása után, ill. ennek alapján hitre jutott úgy a királyi tisztviselő, mint a háza népe. Jézus többet adott az apának a fia gyógyulásánál – hitre juttatta. Nemcsak ő, hanem a háza népe is hitt.

54. v. A záró mondat hasonlít 2, 11-re. A történet σημειov-ként van értelvelve, ill. magyarázva. A „számozással” a történet a kánai menyegzőben történt jellel van kapcsolatba hozva. A számozás azért nem folytatódik, „mert a királyi tisztviselő fiának gyógyítása a második *elbeszél*t jel és a második *Kánában* történt jel, míg a t9bbiek a Genezáreti tónál (6, 1) vagy Jeruzsálemben (5, 1 ; 9, 7) vagy a közeli Betániában történnek.”¹⁸

16 HAARBECK, 39. o.

17 SCHNEIDER, 122. o.

18 POKORNÝ - HECKEL, 393. o.

Összehasonlítva a kánai menyegzőn törtétekkel Jézus második jele két mozzanatban markánsabb: a) a gyógyulás nem helyben, hanem Jézustól több kilométeres távolságban történt, b) olyan emberek jutottak hitre, akik addig nem voltak Jézussal kapcsolatban. Ha a királyi tisztviselő azonos a kapernaumi pogány századossal, akkor a fokozás még erőteljesebb.

Az időhatározó mellékmondat behelyezi a történetet Jézus Galilea és Júdea közti utazásaiba

„A történetnek az a jelentősége, hogy magyarázatot ad arról, milyen a helyes hit. A jelek és csodák által ébresztett és ezeken alapuló hittel szembeállítja az a hitet, amely Jézus szavára hagyatkozik. Az ilyen hitnek nincs szüksége látható dolgokra, hanem számára a csoda legfeljebb az engedelmes hitbeli aktus igazolása.”¹⁹

Applikációs lehetőségek

- Csak akkor kell Jézus, ha baj van?
- A csoda által ébresztett hit még mindig jobb, mint a hitetlenség.
- A hit, amit Jézus kíván, bizalom az ő szavában és engedelmesség.
- A csoda megerősíti a hitet.
- A hit megnyitja a szemünket a csodák felismerésére. A hit csodákat lát és csodákat tesz.
- A hit tisztulásának és növekedésének a folyamata: hit a csodák alapján, hit az Igében, a családtagok hitre jutása.

19 SCHNEIDER, 122. o.

JÉZUS BETEGET GYÓGYÍT SZOMBATON (J 5, 1 – 18)

¹Ezek után ünnepük volt a zsidóknak, és Jézus felmenet Jeruzsálembe. ²Jeruzsálemben a Juh-kapunál van egy tó, a melyet héberül Betesdának neveznek. Ennek öt csarnoka van. ³Ezekben feküdt a betegek, vakok, sánták, sorvadásosak nagy sokasága. (Várták a víz megmozdulását, ⁴mert az Úr angyala időnként leszállt a tóra, és felkavarta a vizet: a ki tehát először lépett bele a víz felkavarása után, az meggyógyult, bármilyen betegségben szenvedett.) ⁵Volt ott egy ember, a ki harmincnégy éve szenvedett betegségében. ⁶A mikor meglátta Jézus, hogy ott fekszik, és megtudta, hogy már milyen hosszú ideje, megkérdezte tőle: Akarsz-e meggyógyulni? ⁷A beteg így válaszolt: Uram, nincs emberem, hogy a mikor a víz felkavarodik, bevigyen engem a tóba. Mire én odaérek, más lép be előttem. ⁸Jézus ezt mondta neki: Kelj fel, vedd fel az ágyadat, és járj! ⁹És azonnal meggyógyult az az ember, felvette az ágyát, és járt. Aznap pedig szombat volt.

¹⁰A zsidók ezt mondták a meggyógyult embernek: Szombat van, nem szabad az ágyadat felvenned! ¹¹Az ezt felelte nekik: Aki meggyógyított, azt mondta nékem: Vedd fel az ágyadat, és járj. ¹²Megkérdezték tőle: Ki az az ember, aki azt mondta neked: Vedd fel az ágyadat, és járj? ¹³A meggyógyult ember pedig nem tudta, hogy ki az, mert Jézus félrehúzódott a sokaság miatt, amely azon a helyen volt. ¹⁴Ezek után találkozott vele Jézus a templomban, és mondta neki: Íme, meggyógyultál; többé ne vétkezz, hogy valami rosszabb ne történjen veled! ¹⁵Elment az az ember, és megmondta a zsidóknak, hogy Jézus az, aki őt meggyógyította.

¹⁶A zsidók ezért üldözni kezdték Jézust, és meg akarták őt ölni, mert szombaton tette ezt. ¹⁷Jézus pedig így szólt hozzájuk: Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom. ¹⁸Ezért aztán a zsidók még inkább meg akarták őt ölni, mivel nem csak a szombatot szegte meg, hanem az Istent is saját Atyjának mondta, és így egyenlővé tette magát az Istennel.

Szövegkritikai megjegyzések

1. v. Öt maiusculus kézirat névelőt tesz a εορτη főnév elé. Felvetődik a kérdés, hogy melyik ünnep a nagybetűs Ünnep. Egy maiusculus kézirat ezt tudni is véli: αζυμων. Ezt a szót olvassa a Ιουδαιων helyett.

Egy minusculus kézirat kiegészíti a szöveget a η σκηνοπηγια ünnep nevével. Több kézirat névelőt tesz Jézus neve elé.

2. v. Néhány maiusculus kéziratban eltér az επι τη προβατικη κολυμβητρα η λεγουμενη szavak sorrendje, ill. az επι előljáró helyett εν található.

A tó neve egyes kéziratokban ilyen formákban szerepel: Βηθεσδα, Βηθσαιδα, Βηδεσδαν, Βελζεθα.

3. v. Három maiusculus és több minusculus kézirat megtoldja a πληθος főnevet a πολυ melléknénnel.

A vers vége (εκδεχομενων την του υδατος κινησιν) csak hat maiusculus kéziratban található meg.

4. Ugyanez vonatkozik az egész negyedik vers szövegére is. Kisebb eltérések is vannak az egyes kéziratokban. E szövegrész nélkül viszont nem volna teljesen érthető a beteg ember fejtegetése a 7. versben.

5. v. A τις ανθρωπος εκει szavak sorrendje fel van cserélve néhány kéziratban, de ez a mondat értelmén nem változtat.

Néhány kéziratban a 38-as szám eltérően van leírva: szóval, de και nélkül, ill. számheggyel: μ` και η` (W kézirat).

6. v. Az ηδη χρονον εχει szavak sorrendje néhány papirusz kéziratban fel van cserélve, de ez a mondat értelmét nem változtatja meg.

7. v. Az A és a D kéziratban απεκριθη helyett λεγει olvasható. Szinonimákról van szó.

Egy kézirat kiegészíti a mondatot ezekkel a szavakkal: και λαμβνει την ιασιν εγω δε ασθενων πορευομαι.

9. v. A D és a W kéziratban csak και található και ευθεως helyett.

Egy szír kéziratban hiányzik a mondat közepe (και ηραεν τον κραββατον αυτου), de így is érthető a cselekmény.

A D kéziratban hiányoznak az εν εκεινη ημερα szavak., de így is érthető, hogy a gyógyítás szombaton történt.

10. v. Három maiusculus kézirat kihagyja a σου birtokos névmást, de ez a szöveg így is egyértelmű.

11. v. Több kéziratban ο δε helyett a stilsztikailag helyesebb ος δε található.

12. v. Három maiusculus kézirat kihagyja az egész vers szövegét. Nyilván azért, mert a feltett kérdésre a maggyógyult ember nem tudja a választ, és ezért nem is válaszol rá.

Néhány kézirat az αυτον elé közbeiktatja az ουν partikulát.

Öt maiusculus kézirat kiegészíti a jobb érthetőség kedvéért az απον igét a τον κραββατον σου tárggyal.

13. v. A D kéziratban a ιαθεις helyett ασθενων olvasható. Mivel a beteg már meggyógyult, a ιαθεις a megfelelő kifejezés.

Egy papirusz kéziratban a γαρ partikula helyett δε olvasható. Szinonimákról van szó.

Az εξενευσεν kifejezés erőteljesebb, mint a D kéziratban lévő ενευσεν.

14. v. A B kézirat névelő nélkül olvassa Jézus nevét.

Több kézirat felcseréli a σοι és a τι szavak sorrendjét, ami azonban nem változtat a mondat értelmén.

15. v. Őt kézurat az ουv és egy kézirat a δε partikulát iktatja be az απηλθεν ige után. A mondanivalón ez nem változtat.

Három maiusculus kéziratban az απηγγελκεν perfektum igealak található aorisztosz helyett. Másik három maiusculus kéziratban ειπεν található.

16. v. Három maiusculus kézirat kiegészíti a szöveget a και εξητουν αυτον αποκτειναι szavakkal. Ez a betoldás az üldözés célját jelöli meg.

Egy papiruszban és egy minusculus kéziratban εποιησεν (aor.) olvasható εποιηεν helyett. A mondat értelmén ez nem változtat.

17. v. Több kézirat névelő nélkül olvassa Jézus nevét, ill. kihagyja azt.

18. v. Négy maiusculus kéziratban más a szórend a mondat közepén. A mondanivalón ez nem változtat.

Kontextus és szerkezet

Perikópánk a μετα ταυτα szavakkal közvetlenül kötődik az előző perikópához. A Galileában véghezvitt jel után egy jeruzsálemi jel következik. A jeruzsálemi béna ember meggyógyítása nincs jelnek nevezve.

A gyógyítás és a gyógyító kilétének kiderítése után a szöveg egy vita leírásába megy át, amelyet Jézus folytat a zsidókkal.

A szinoptikus evangéliumokban nem találunk olyan történetet, amely párhuzamban lenne perikópánkkal. Csak Mk 2, 1 – 12-ben találhatóak a történetünkkel közös vonások. Főleg J 5, 11 és Mk 2, 9 azonosságának alapján (Vedd az ágyadat, és járj.) „tekinthetjük a betesdai béna ember meggyógyítását a szinoptikusnál található béna ember meggyógyítása történetének a variánsának.”²⁰

Annak ellenére, hogy perikópánkban több közös vonás van 9, 1köv-el, mégsem fordul benne elő a σημειον kifejezés. Ez a két hasonló történet „tükrözi a korai keresztyénség viszonyulását az őt körülvevő ellenséges (először zsidó) világgal szemben.”²¹

20 FULLER, 88. o.

21 BULTMANN: Joh, 178. o.

A perikópát két részre oszthatjuk:

1. a csodálatos gyógyítás, 1. – 9. v.,
 - a) Jézus Jeruzsálembé érkezése, 1. v.,
 - b) Betesda bemutatása, 2. – 4. v.,
 - c) egy beteg meggyógyítása, 5. – 9a v.,
2. vita a szombatról, 10. – 18. v.
 - a) A gyógyult ember kihallgatása, 10. – 13. v.,
 - b) Jézus és a gyógyult embert találkozása, 14. – 16. v.,
 - c) Jézus szavai a „zsidókhoz”, 17. – 18. v.

A két részt a 9b-ben található megjegyzés köti össze: „aznap pedig szombat volt”

Magyarázat

1. v. A királyi tisztviselő fiának meggyógyítása után (erre vonatkozik a μετα ταυτα), Jézus ismét Jeruzsálembé megy. Nem tudjuk meg az ünnep nevét (lásd a szövegkritikát), amelyre Jézus felment a fővárosba. Az ünnep neve nem fontos, „mert Jézus cselekvésének semmiféle összefüggése sincs az ünnep jellegével és lefolyásával.”²² Az ünnep ezen a helyen csak egyszerűen a zsidók ünnepe (lásd J 2, 6 magyarázatát), pedig az evangélista különben mindig megnevezi, milyen ünnepről van szó (v. ö. 2, 23; 6, 4; 11, 55; és 13, 1). Úgy tűnik, mintha Jézus egyedül ment volna az ünnepre.

Annak ellenére, hogy Jézus egy ünnepkor ment Jeruzsálembé, mégsem a Templomban találjuk őt, hanem „azokhoz megy, akik az élet árnyas oldalán vannak.”²³

2. v. A Juh-kapu Jeruzsálem északi várfalában van. A tó helyét nehéz meghatározni, mert sok eltérés van a kéziratokban (lásd a szövegkritikát). J. Jeremias kutatásai szerint két tóról van szó a Templomtól északra a mai Szent Anna templom mellett. Szerinte az ott feltárt oszlopokat lehet Betesdával azonosítani. Négy oszlopsor vette a tavakat körül. Az ötödik oszlopsor a két tavat választotta el egymástól. A Betesda (bét-chesed) név jelentése „Az irtalom háza”.

3. v. A víznek csodálatos gyógyító hatást tulajdonítottak az emberek. Ezt egyrészt az mutatja, hogy sokan várták ott a gyógyulást, másrészt pedig az, hogy különböző betegségekben szenvedők remélték, hogy használni fog nekik a gyógyvíz.

²² SCHNEIDER, 126. o.

²³ HAARBECK, 44. o.

A víz megmozdulására az a racionális magyarázat, hogy a felső tóból, amikor megtelt, átfolyt a víz az alsó tóba.

4. v. Több magyarázó szerint egy népi hiedelmet közöl az a hat kézirat, amely tartalmazza ezt a verset, amely későbbi betoldásnak tekintendő. Megjegyzendő azonban, hogy e megjegyzés alapján „az Úr angyalának is része van a betegek gyógyulásában.”²⁴

5. v. Az evangélista a helyszín bemutatása után egyetlen betegre irányítja a figyelmet. Nem a betegségét tudjuk meg az illetőnek (az csak általánosan mint *ασθενεια* van megnevezve; a 7. versből következtethetünk arra, hogy nem tudott járni), hanem azt, hogy már 38 éve vár a gyógyulásra. Lehet, hogy ez a szám jelképes, mert ennyi évet töltött Izrael a pusztában.

6. v. Nyilván ő volt a tömegben a legrászorultabb beteg, mert Jézus hozzá és csak őhozzá fordul.

Jézust úgy mutatja be az evangélista, mint aki mindent tud (2, 24 – 25), ezért ő kérdés nélkül is tudja, milyen régen fekszik a tónál a beteg ember. Jézus kérdése rögtön a lényegre irányul: meg akarsz-e gyógyulni? Jézust a beteg akarata érdekli. Vajon már nem csak megszokásból és remény nélkül fekszik-e a tó mellett?

7. v. A beteg ember szinte feleslegesnek tartja az akaratára irányuló kérdést. Az a tény, hogy még mindig beteg, nem az akarat hiányának az eredménye, hanem annak, hogy nincs senkije, aki bevinné a vízbe, amikor annak megjön a gyógyereje. A betegség mellet ez a másik főbaja. (A betegek is tudnak kíméletlenek lenni egymáshoz. Nem állítottak össze egy várólistát. A Könyörületesség házában mindenki a másikra való tekintet nélkül tolakodott a vízbe, amikor az megmozdult, és emberünket félrelökték.)

A beteg válasza azt jelzi, hogy a segítség hiánya, és nem az akarat hiánya miatt beteg még mindig. Jézustól sem reméli eddigi tapasztalatai alapján, hogy segíteni akarna rajta.

8. v. A beteg kitérő válasza ellenére Jézus közvetlen parancsot ad: Kelj fel, vedd fel az ágyadat, és járj! Ez a parancs egyszerre ígéret és ajándék.

9. v. A beteg azonnal (*ευθεως*) meggyógyult, és Jézus parancsa szerint felvette a hordágyát, és járni kezdett. A csoda nagyon tömören van leírva. Az evangélista ezzel a történettel azt akarta kifejezni, hogy „nem a víz, hanem Jézus szava gyógyította meg a beteget.”²⁵ A hordágy nyilvános (és szinte provokatív) hordozásának van *σημειον*-jellege ebben a történetben.

24 ZAVIŠ, Monika: Etický status postihnutých nemocou so zreteľom na biblické postoje. In: Vzťahy k odlišným spoločnostvám z hľadiska teologickej etiky. Bratislava :Evanjelická bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského, 2005, 81. o.

25 SCHNEIDER, 127. o.

A gyógyulás tömör leírása után egy újabb tömör közlés következik: aznap pedig szombat volt. Ez a tény indítja el az újabb események láncolatát.

10. v. A színhelyen megjelennek a „zsidók” (lásd 2, 6 magyarázatát), akik megszólítják a gyógyult embert (θεραπευμενος; Jézus parancsoló szava tehát terápia), és figyelmeztetik, hogy szombat van. Arra nem reagálnak (Istent dicsérve, és a volt beteggel együtt örülve), hogy beteg volt, és meggyógyult, de arra igen, hogy a korabeli felfogás szerint munkát végzett azáltal, hogy a hordágyát vitte. Sürgősen orvosra szoruló beteget szabad volt szombaton is hordágyon szállítani, de üres hordágyat nem volt szabad vinni.

11. v. A gyógyult ember azzal védekezik, hogy ő csak parancsot teljesít, és szó szerint idézi Jézus parancsának a második részét (lásd a 8. verset). Jézus εγειρε felszólítását körülírja: aki engem meggyógyított.

12. v. A „zsidókat” most már annak személye érdekli, aki ilyet mondott. Az eddig nem azonosított Jézus mondását ők is idézik. Nem az érdekli őket, hogy ki tud egy ilyen beteget meggyógyítani, hanem hogy ki az, aki a szombati nyugalom megszegésére adott parancsot.

13. v. A gyógyult ember nem tud a kérdésre válaszolni, mert nem tudja gyógyítójának a nevét. Jézus ugyanis mindjárt a gyógyítás után eltűnt a tömegben. Ezzel az eredménytelen kihallgatással, ill. nyomozással a történet be is fejeződhetne, de nem ér véget.

14. v. Változik a színhely: a templomban vagyunk. Feltételezhetjük, hogy a gyógyult ember azért ment oda, hogy hálát adjon Istennek. A „zsidók” kérdései ellenére sem akarja megtudni gyógyítója nevét. Jézus az, aki nyilván nem véletlenül talál rá, hanem megkeresi őt (επισκει), megszólítja, és valami nagyon fontosat akar közölni vele.. Először arra a tényre emlékezteti a volt páciens, hogy meggyógyult. A csodálatos gyógyulása nemcsak általában az eszkatologikus kor beköszöntésének a jele, hanem annak is, hogy emberünk ennek részese. Aztán arra figyelmezteti őt Jézus, hogy ezentúl ne vétkezzen, nehogy valami nagyobb baj érje. Jézus szavai felvetik a betegség és a bűn közötti összefüggés kérdését. J 9, 2-ből nyilvánvaló, hogy nem minden betegségről mondható el, hogy valamilyen bűnnek a következménye. Igénkből pedig az következik, hogy a bűnnek betegség, vagy ennél még valami rosszabb (χειρων) is lehet a következménye. Nem világos, hogy Jézus a kárhozatra, a testi halálra, vagy egy még súlyosabb betegségre gondolt-e. Ha csak a történeten belül gondolkodunk, akkor a nyelvi bűneire kell gondolnunk.

15. v. A meggyógyult ember ahelyett, hogy örülne, hogy megismerhette gyógyítóját, és hálát adna neki, „nem talál sürgősebb dolgot, minthogy Jézus

a „zsidóknak” feljelentsé.”²⁶Úgy látszik, hogy az a legfontosabb számára, hogy tisztázza magát a „zsidóknál”, és kihúzza magát a szombati munkatilalom megszegésének ügyéből. Nem szeretné, ha meggyűlne a baja a hatóságokkal. Ezen a ponton a meggyógyult ember eltűnik a színről.

16. v. A feljelentésnek az a következménye, hogy most már a „zsidók” egy azonosított személyt üldözhetnek (εδιωκων) a szombati munkatilalom megszegéséért.

17. v. Jézus azzal védekezik (nem tudjuk meg, milyen fórum előtt), hogy ugyanazt teszi, mint az Atyja – dolgozik.

A zsidó teológia számára problémát jelentett, hogy Isten egyrészt megpihent a teremtés hetedik napján (1M 2, 2köv), másrészt mindeddig tevékeny. A kérdést úgy oldották meg, hogy Isten csak Teremtőként pihen, de a többi „munkaterületein” tevékeny. A tevékeny Istenről való beszéd tehát nem botránkoztatta meg a „zsidókat”. Az viszont annál inkább, hogy Jézus Istent Atyjának nevezi, és Atyja tevékenységével indokolja saját tevékenységét.

18. v. Jézus szavainak az a következménye, hogy a „zsidók” most már nemcsak a szombati munkatilalom megsértéséért akarják őt megölni (αποκτείναι). A szombat megsértéséért a „zsidók” Jézust „csak” üldözni (διωκειω) akarták, az Atyával való egyenlőségéről (ισος) tett kijelentéséért pedig már meg akarják őt ölni. Jézus üldözése és megölésének a szándéka ettől a ponttól kezdve újra és újra felbukkan az evangéliumban, és a szenvedéstörténetben éri el tetőpontját.

A következő versek az Atyának a Fiúhoz való viszonyát, és a Fiúba vetett hit általános következményeit tárgyalják.

Applikációs lehetőségek

- Nem csak fiatal, szép és egészséges emberek vannak (mint a reklámokban), hanem „betegek, vakok, sánták és sorvadásosak is (3. v.) Mi is lehetünk betegek.
- Hány mai beteg tapasztalja keserűen, hogy nincs embere (7. v.)? Észrevesszük-e, hol kell nekünk segíteni azokon, akiknek nincs emberük?
- Kíméletesek vagyunk-e egymáshoz a betegségben?
- Még akkor is, ha nincs emberünk, van Krisztusunk, aki emberré lett, hogy megszabadítson.
- Egyszer Jézus nekünk is azt fogja mondani: kelj fel! Ezekkel a szavakkal fog feltámasztani.

26 SCHNEIDER, 128. o.

AZ ÖTEZER EMBER MEGVENDÉGELÉSE (J 6, 1 – 15)

¹Ezek után elment Jézus a Galileai-tenger, a Tiberiás tavának túlsó partjára. ²Nagy sokaság követte őt, mert látták azokat a jeleket, amelyeket a betegeken tett. ³Jézus pedig felment a hegyre, és ott leült a tanítványaival együtt. ⁴Közel volt húsvét, a zsidók ünnepe. ⁵Amikor Jézus körültekintett, és látta, hogy nagy sokaság jön hozzá, ezt monda Fülöpnek: Honnan vegyünk kenyeret, hogy ezek ehessenek? ⁶Ezt pedig azért kérdezte tőle, hogy próbára tegye, mert ő már tudta, mit fog tenni. ⁷Fülöp így válaszolt neki: Kétszáz dénár árú kenyér sem elég nekik, hogy mindenki kapjon valami keveset. ⁸Egyik tanítványa, András, a Simon Péter testvére így szólt hozzá: ⁹Van itt egy gyermek, akinek van öt árpakenyere és két hala; de mi ez ennyinek? ¹⁰Jézus pedig azt monda: Ültessétek le az embereket. Nagy fű volt azon a helyen, Letelepdedtek tehát a férfiak, szám szerint mintegy ötezren. ¹¹Jézus pedig vette a kenyereket, hálát adott, és kiosztotta az ott ülőknek; hasonlóképpen osztott a halakból is, amennyit kívántak. ¹²Amikor pedig jóllaktak, ezt monda a tanítványainak: Szedjétek össze a megmaradt darabokat, hogy semmi se vesszen el. ¹³Összeszedék tehát, és tizenkét kosarat töltöttek meg az öt árpakenyerből való darabokkal, amelyek megmaradtak azok után, akik ettek. ¹⁴Az emberek látva a jelt, amelyet tett, azt mondták: Ez bizonyosan az a próféta, akinek el kellett jönni a világba. ¹⁵Jézus pedig, amikor észrevette, hogy érte akarnak jönni, és el akarják őt vinni, hogy királlyá tegyék, ismét visszavonul a hegyre egymagában.

Szövegcritikai megjegyzések

1. v. Két maiusculus kézirat és néhány minusculus kézirat így jelöli meg Jézus tartózkodási helyét: εις τα μέρη της Τιβεριαδος. Ez földrajzilag lehetetlen, mert Tiberiás városa, (amelyet Heródes Antipas Kr. u. 26-ban alapított és Tibérius császárról nevezett el), a Genezáreti tó nyugati partján van, Jézus pedig a tó keleti partvidékére ment.

2. v. Néhány kéziratban ηκολουθει δε helyett και ακολουθει, ill. και ηκολουθησαν οχλοι πολλοι olvasható. A szöveg értelmén ez nem változtat.

Egy-egy maiusculus kéziratban εθεωρουν helyett θεωρουντες, ill. εωρων olvasható. A szöveg értelmén ez nem változtat.

3. v. Néhány kéziratban δε helyett ουν olvasható. Szinonimákról van szó. Néhány kéziratban névelő van Jézus neve előtt.

Egy papirusz kéziratban és egy maiusculus kéziratban εκαθητο helyett εκαθεζετο

olvasható. Mindkét alak helyes, mert a καθημαι és a καθιζω igék jelentése szinte azonos.

4. v. Néhány minusculus kéziratban nem található ennek a versnek a szövege. Semmi sem indokolja a szöveg törlését.

5. v. Néhány kéziratban névelő van Fülöp neve előtt.

Egy papirusz kéziratban αγορασωσιν olvasható αγορασωμεν helyett. Az ilyen igealakokkal feltett kérdés nem illik bele a szövegkörnyezetbe.

7. v. Néhány kéziratban απεκριθη αυτω helyett απεκρινεται ουν, απεκρινεται ουν αυτω, ill. απεκριθη ουν αυτω olvasható. A szöveg értelmén ez nem változtat. Néhány kéziratban hiányzik Fülöp neve előtt a névelő.

Néhány kéziratban hiányzik a τι névmás a λαβη ige előtt. E finomítás nélkül is változatlan a mondat értelme.

9. Néhány kézirat kiegészíti a παιδαριον főnevet a εν számnévvel.

Α ταυτα τι εστιν szavak sorrendje fel van cserélve egy maiusculus és egy papirusz kéziratban. A szöveg értelmén ez nem változtat.

10. v. Néhány maiusculus kézirat megtoldja az ειπεν igét a δε, ill. az ουν partikulával. A szöveg értelmén ez nem változtat.

Néhány kézirat kihagyja a névelőt az ανδρες főnév előtt.

Néhány kéziratban ως πεντακιςχιλιοι helyett ως τρισχιλιοι olvasható. Ha a szinoptikus tradíciót is figyelembe vesszük, akkor semmi sem indokolja a tömeg „karcsúsítását”.

11. v. Néhány kéziratban ευχαριστησας διεδωκεν helyett ηυχαριστησεν και διεδωκεν, ill. ευχαριστησας εδωκεν olvasható. A szöveg értelmén ezek a stílusbeli különbségek nem változtatnak.

Néhány maiusculus kézirat betoldja a διεδωκεν ige után a τοις μαθηταις αυτου, οι δε μεθηται szavakat. Ezzel a betoldással sokkal jobban elképzelhető az események lefolyása.

13. v. Néhány kéziratban επερισσευσαν helyett επερισσευσεν olvasható. Mondattanilag mindkét igealak helyes.

14. v. Négy maiusculus kézirat a mondat elejét kiegészíti Jézus nevével. Ez egyértelművé teszi, ki tette a σημειον-t.

Néhány kéziratban többes szám található: σημεια. Mivel az emberek (csak) a kenyérsodára reagálnak, az egyes szám a helyénvaló.

Néhány kéziratban fel van cserélve a vers végén a szórend, ami nem változtat a tartalomról.

15. v. Néhány kézirat a ινα ποιησωσιν szavakat az egyértelműség kedvéért kiegészíti az αυτον névmással, az álef kéziratban pedig a választékosabb και αναδεικνυωται található.

Az álef kéziratban az ανεχωρησεν ige helyett az erőteljesebb φευγει olvasható. A D kéziratban nyilván Mk 6, 46 alapján a mondat vége meg van toldva a κακει προσηυχετο szavakkal.

Kontextus

A perikópa pontosan körülhatárolható. A μετα ταυτα összekötő ill. bevezető formulával kezdődik, és Jézus visszavonulásával végződik. A σημειον kifejezés egyféle keretet ad a történetnek: a sokaság azért követi Jézust, mert látták a jeleit (2. v.), a történet végén pedig a jelle reagálnak (14. v.).

Miután Jézus Jeruzsálemben csodát tett, és a „zsidókkal” vitát folytatott a szombatról (5. fejezet), újra a Genezáreti tó vidékére megy (6, 1). A tónak a következő perikópában leírt csodában fontos szerepe lesz. Bultmann rámutat arra, hogy az eseményeknek nem ez az eredeti sorrendje, mert „ha Jézus 6, 1 szerint a tó túlsó oldalára (περαν) megy, akkor azelőtt az innesső oldalán kellett volna lennie. Az 5. fejezet szerint azonban Jeruzsálemben volt.”²⁷

Mind a három szinoptikus evangéliumban megtaláljuk a perikópánkban leírt csodának a kisebb nagyobb eltérésekkel leírt változatát (Mt 14, 13 – 21; Mk 6, 32 – 44; L 9, 10 – 17, ill. Mt 15, 32 – 39 és Mk 8, 1 – 10). A szinoptikusoknál a tanítványok kezdeményezik a sokaság étkeztetését, János evangéliumában Jézustól jön az impulzus. János kiemeli két tanítvány – András és Fülöp – szerepét. Jánosnál a kenyércsodához mély értelmű eszkatológikus magyarázat kapcsolódik (6, 26 – 50).

A kenyércsodát a tengeren járás csodája követi Márknál (6, 45köv.) és Máténál is. (14, 22köv.).

Magyarázat

1. v. Az előző részben leírt jeruzsálemi események után (erre vonatkozik a μετα ταυτα), Jézus ismét a Genezáreti tó vidékére megy. A tónak mindkét nevét használja egyszerre az evangélista: Galileai tenger, ill. Tiberiás tava. A tónak ez a megjelölése csak itt és 21, 1-ben fordul elő az Újszövetségben. A tavon túli (περαν) vidéket keresi fel. Ez azzal függhet össze, hogy az előző fejezetben leírt jeruzsálemi események után a „zsidók” meg akarják ölni Jézust (5, 18).

2. v. A Jézust követő sokaság vagy a jeruzsálemi ünnepről (5, 1) van hazatérőben, vagy – és ez a valószínűbb – Jézus galileai követőiből tevődik össze. Ebben az esetben Jézus galileai tevékenységét összegzi a mellékmondat, amely

²⁷ BULTMANN: Joh, 154. o.

megindokolja a sokaság létrejöttét: látták a betegeken tett jeleket (σημεια). „A jánosi ábrázolásmód sajátosságaihoz tartozik, hogy Jézus Galileában tett gyógyításairól csak összefoglalóan számol be.”²⁸ Ennek az összefoglaló beszámolóknak az alapján feltételezhetjük, hogy Jézus Jeruzsálemből Galileába ment, ahol egy ideig gyógyított, és csak aztán utazott hajón (lásd a 17. verset) a Genezáreti tó keleti partvidékére.

3. v. Jézus egy ismeretlen hegyre ment tanítványai kíséretében. Jézusnak ez a cselekvése nincs megindokolva.

4. v. Különféle oka lehet annak, hogy meg van említve a „zsidók” ünnepének, a pászkának a közelsége. A kommentátorok a következő okokra gondolnak:

a) egyszerű időrendi adatról van szó minden egyéb szándék nélkül,

b) a sokaság, amely Jézust követi, útban van Jeruzsálembé, a páska ünnepére. Ha viszont zárandokokról lenne szó, nehezen elképzelhető, hogy nem volt náluk élelem.

c) Jézus transzformálja, ill. helyettesíti a páskát, amikor a kovásztalan kenyér helyett önmagát adja, mint az élet kenyerét. A szövegben azonban „nincs szó arról, hogy Jézus a jeruzsálemi ünnepi kultusztól független páskaünnepet akart volna alapítani.”²⁹ Ha ez lett volna a szándéka, akkor nem az ünnep előtt, hanem az ünnep alatt tette volna a kenyércsodát.

A legvalószínűbb tehát, hogy egyszerű időrendi adatról van szó minden másodlagos szándék nélkül.

Abból, hogy a páska a zsidók ünnepeként van említve, arra lehet következtetni, hogy „a jánosi gyülekezet már nem ünnepelte a páskát, hanem a saját eucharistikus ünnepével helyettesítette.”³⁰

5. v. Jézus a tömegre tekintve elhatározza, hogy élelemmel látja el őket. A közeli Bétsaidából származó Fülöptől megkérdezi, hogy honnan (ποθεν) lehetne élelmet vásárolni e távoli vidéken lévő embereknek. Mivel az ő lakóhelye van legközelebb, neki kellene a legjobban ismerni a helyi viszonyokat.

6. v. Az evangélista megjegyzi, hogy Jézus már tudja a választ, a kérdéssel csak Fülöpöt teszi próbára (πειραζων αυτον).

7. v. Fülöp számítást végez, és megállapítja, hogy kétszáz dénár értékű kenyér (kétszáz ember napi bére) sem elég, hogy mindenkinek csak egy falat jusson (βραχυ τι). Emberi számítás szerint tehát a terv kivitelezése lehetetlen.

28 SCHNEIDER, 137. o.

29 SCHNEIDER, 138. o.

30 POKORNÝ – HECKEL, 166. o.

8. – 9. v. Egy másik tanítvány, András, megemlíti, hogy van ugyan a tömegben egy gyermek, akinek van öt árpakenyere és két hala, de mindjárt hozzáteszi, hogy ez elenyésző mennyiség az összegyűlt sokaság számára. Sem Fülöp, sem András nem lát megoldást.

10. v. Annak ellenére, hogy emberi számítás és megítélés szerint a tömeg megelégtetése lehetetlen, Jézus megparancsolja, hogy a tanítványok ültessék le az embereket a fűre. Itt jelenik meg a tömeg megközelítőleges száma – mintegy ötezen vannak csak a felnőtt férfiak.

11. v. Csak az összefüggésből nyilvánvaló, hogy Jézus azokkal a kenyerekkel és halakkal tette a csodát, amelyet András említett (8. - 9. v.). Nem tudjuk meg, hogyan jutottak a kenyerek és a halak az ismeretlen gyermektől Jézusig. A kenyerek kézbevitelének (ελαβεν), megáldásának és kiosztásának (ευχαριστησας διεδωκεν) leírása egyértelműen az Utolsó Vacsorára utal. A halakat is hasonlóan (ομοιως) osztotta ki Jézus az étkezők igénye szerint. Jézus „mint háziúr osztja ki a javakat. Ez annak a jele, hogy ő király Isten országban.”³¹

Annak ellenére, hogy emberi számítás szerint kétszáz dénár sem elég arra, hogy mindenkinek csak egy kevés jusson „Jézus mégis annyit nyújt az öt árpakenyerből, hogy mindenki annyit eszik, amennyit kíván.”³²

Azok a maiusculus kéziratok, amelyek betoldják a τοις μαθηταις αυτου, οι δε μαθηται szavakat, nyilván Mt 15, 36-hoz vagy Mt 14, 19-hez akarják igazítani a szöveget.

Kérdés, hogy a tanítványok bevonása az élelem szétosztásának meggyorsításáért történik-e, vagy pedig azért, hogy a tanítványok a kialakulandó klérust képviseljék.

A leírás nem fed fel, hogy miként szaporodott meg Jézus kezében az öt kenyér és a két hal. A csoda titok marad.

12. – 13. v. A csoda nagyságát érzékelteti az is, hogy a maradék kenyérdarabokból tizenkét kosárnyit szedtek össze Jézus parancsára a tanítványok. Úgy látszik, hogy a hal mind elfogyott. A kenyér megbecsülését fejezik ki Jézus szavai, hogy semmi sem mehet belőle veszendőbe (ινα μη τι αποληται).

Ismételten ki van hangsúlyozva, hogy árpakenyeret ettek az emberek. Az árpakenyér a szegények kenyere.

14. v. A jóllakott emberek észreveszik, hogy csoda történt, a csodát jelként (σημειον) értékelik, és azt a következtetést vonják le belőle, hogy Jézus az eljövendő Próféta. Ez utalás lehet 5M 18, 15-re, mely szerint az Úr prófétát támaszt a népéből, aki hasonló lesz Mózeshez.

31 HAARBECK, 51. o.

32 FULLER, 87. o.

Az élet kenyeréről való beszédben Jézus visszautal arra, hogy a tömeg jelt látott (6, 26).

A megalégített emberek Jézusban nem a Messiást, hanem csak annak előhírnökét vélték felismerni. Az evangélista ezt azzal ábrázolja, hogy az emberek Jézustól jelt követelnek, hogy hihessenek benne (6, 30).

15. v. Jézus nem csak arról vesz tudomást, amit az emberek egymás közt beszéltek, hanem arról is, amit gondoltak: akarata ellenére királlyá akarják őt megtenni. Jézus azért, hogy visszavonul a hegyre, mindjárt csírájában megakadályozza, hogy politikai vezérré tegyék. „Jézus világos nemet mond a királycsinálóknak.”³³

A D kézirat nyilván Mk 6, 46-ra és Mt 14, 23-ra támaszkodva hozzáfűzi a szöveghez, hogy Jézus imádkozni vonult vissza.

Nem nyilvánvaló a szövegből, hogy Jézust a tömeg Jeruzsálembe akarta volna erőszakkal vinni, és ott messiási királlyá kikiáltani.

Az emberek a jelet csak részben értették meg, ill. félreértették. A kenyércsoda által nem ismerték fel Jézusban a Messiást, hanem csak annak előhírnökének tekintették, akit politikai vezetőnek akartak megtenni. Ezért szükséges, hogy 6, 32köv-ben az élet kenyeréről legyen részletesen szó.

Applikációs lehetőségek

- Ez a történet az emberi ínséget állítja szembe Jézus gazdagon áradó szeretetével.
- Az emberi számítás és kalkuláció (Fülöp) hibás, ha nem veszi figyelembe Jézus hatalmát.
- Nem nekünk kell Jézust hatalmunkba keríteni, hanem hagynunk kell, hogy ő uralkodjon felettünk.
- A kenyeret meg kell becsülni (a maradékok összeszedése).
- A kenyér Jézus értünk feláldozott testére utal, amely az örök élet kenyere.

33 HAARBECK, 51. o.

JÉZUS A TENGEREN JÁR (J 6, 16 – 21)

¹⁶Mikor pedig beesteledett, lementek tanítványai a tengerhez, ¹⁷és beszálltak a hajóba, és átmentek a tenger túlsó partjára, Kapernaumba. Sötét volt márt, és még mindig nem ment oda hozzájuk Jézus. ¹⁸A tenger pedig háborgott, mert nagy szél fújt. ¹⁹Amikor pedig huszonöt, vagy harminc futamnyira beveztek, meglátták Jézust, amint a tengeren jár, és a hajóhoz közeledik. Ők megrémültek, de Jézus ezt mondta nekik: *Én vagyok, ne féljete!* ²¹Fel akarták őt venni ekkor a hajóba, de a hajó egyszeriben annál a partnál volt, ahová tartottak.

Szövegkritikai megjegyzések

17. v. Néhány kéziratban névelő van a πλοιον főnév előtt.

Két maiusculus kézirat erőteljesebben írja le a sötétség érkezését: κατελαβεν δε αυτους η σκοτια.

Néhány kéziratban más-más sorrendben vannak az εληλυθει προς αυτους ο Ιησους szavak. A mondat értelmén ez nem változtat.

19. v. Két kéziratban σταδιους helyett σταδια olvasható.

21. v. Néhány kéziratban της γης helyett a mondatatlanilag helyesebb την γην olvasható.

Kontextus

A perikópánkban leírt történet megtalálható két szinoptikus evangéliumban is: Mt 14, 22 – 32 és Mk 6, 45 – 52. A szinoptikusoknál is egymás után következik a kenyércsoda és a tengeren járás.

Jézus eltűnése okot ad a sokaságnak arra, hogy keresse őt (22köv.). Miután megtalálják őt, Jézus kifejti nekik a kenyércsoda mélyebb értelmét.

Ez a perikópa szétválasztja a kenyércsodát és Jézus beszédét az élet kenyéréőről. Ezért „látszólag idegen test ez a történet a 6. fejezetben.”³⁴Ha viszont figyelembe vesszük, hogy a kenyérszaporítás a mannára – és ezáltal Mózes személyére – utal, és ez a történet Jézust második Mózesként akarja bemutatni, „akkor már értjük, hogy miért van szükség a tengeren történő csodálatos átkelés elbeszélésére.”³⁵

34 BOLYKI, János: Igaz tanúvallomás. Kommentár János evangéliumához. Budapest: Osiris Kiadó, 2001, ISBN 963 3798 82 5, 546 o. (a továbbiakban: BOLYKI), 182. o.

35 BOLYKI, 182. o.

Magyarázat

16. v. Ha szorososan kapcsoljuk történetünket az előzőhöz, akkor abból arra következtethetünk, hogy alkonyatkor (οψια) a sokaság a tanítványokat egészen a tópartig kísérte, és ott is maradt, amíg másnap nem érkeztek oda Tiberiásból más hajók (22 - 23. v.).

17. v. A leírásból azt vehetjük ki, hogy a tanítványok estig vártak Jézusra, de mivel nem jött, nélküle vágtak neki a tengernek Kapernaum irányába. Az evangélista „nem fektet nagy súlyt arra, hogy pontosan részletezze a helyzetet.”³⁶ A tanítványok nyilván ugyanabba a hajóba szálltak, amellyel a tenger túloldalára utaztak Mesterükkel.

18. v. A tanítványok hajója nem útközben került viharba, hanem már akkor háborgott a tenger (δηγειροτο - imperfektum), amikor útra keltek. A vihar nem ritka jelenség a Genezáreti tavon.

A tanítványok háromszoros veszélynek tették ki magukat. Jézus nélkül, sötétben és szeles időben indultak el.

19. v. Egy stadion 192 méter. Ennek megfelelően a parttól való 25 - 30 stadionnyi távolság kb. 5 - 6 kilométernek felel meg. A Genezáreti tó kb. 20 km hosszú és kb. 8 - 9 km széles. Ez azt jelenti, hogy a tanítványok (bárhonnan is indultak Kapernaumba) már félúton voltak, de éppen a tó közepe táján hajóztak. Ekkor, tehát a tó közepén, éjjel, és viharos tengeren látták meg Jézust, hogy a vízen járva közeledik a hajójukhoz. Az a Jézus, akitől szó szerint eltávolodtak, most közeledik feléjük. A reakciónk egyetlen szóval van kifejezve: megrémültek.

20. v. Jézus az „én vagyok” szavakkal fedí fel kilétét, és nyugtatja meg a tanítványokat. Mindamellet, hogy az εγω ειμι, μη φοβεισθε „a megjelenő istenség ősi köszöntési formulája”,³⁷ János evangéliumában az εγω ειμι „Jézus jellegzetes ki-nyilatkoztató szava.”³⁸ Jézus „mint a káosz feletti Úr nyilatkoztatja itt ki magát.”³⁹

21. v. János elbeszélésében nincs szó sem arról, hogy Péter is járni akart a tengeren, és hogy Jézus lecsendesítette a vihart, ill. a tengert. Schnelle szerint „a vihar lecsendesítése feltételezendő, és azért nincs részletesen leírva, mert a középpontban Jézus megjelenése áll.”⁴⁰ A vihar lecsendesítése helyett az evangélista arról tudósít, hogy mire fel akarták volna a tanítványok venni Jézust a hajóra, már célba is értek. Ez egy második csoda, ha figyelembe vesszük, hogy a tó közepe táján hajóztak.

36 HAARBECK, 52. o.

37 BULTMANN: Joh, 159. o.

38 SCHNEIDER, 142. o.

39 FULLER, 91. o.

40 SCHNELLE, Udo: Das Evangelium nach Johannes. Leipzig : Evangelische Verlagsanstalt, 20043, ISBN 3-374-02195-6, 376 o. (a továbbiakban. SCHNELLE), 133. o.

Applikációs lehetőségek

- Nem tesszük-e ki magunkat feleslegesen különböző veszélyeknek?
- Nem távolodunk-e el gyakran szándékosan Jézustól?
- Jézus akkor is a segítségükre jön, amikor eltávolodtunk tőle.
- Jézus Úr a káosz és a gonosz hatalmak felett.

A VAKON SZÜLETETT EMBER MEGGYÓGYÍTÁSA (J 9, 1 – 41)

¹Amikor továbbment, meglátott egy embert, aki születésétől fogva vak volt. ²Tanítványai megkérdezték tőle: Mester, ki vétkezett, ez vagy a szülei, hogy vakon született? ³Jézus így válaszolt: Sem ez nem vétkezett, sem a szülei; hanem azért van ez így, hogy nyilvánvalókká legyenek rajta Isten cselekedetei. ⁴Nekünk annak a cselekedeteit kell végezniünk, aki elküldött engem, amíg nappal van. Mert eljön az éjszaka, amikor senki sem tud munkálkodni. ⁵Amíg a világban vagyok, világossága vagyok a világnak. ⁶Ezt mondta, és a földre köpött, sarat csinált a nyállal, rátette a sarat a vak szemére, ⁷és ezt mondta neki: Menj el, mosakodj meg a Siloám-tavában, - ami azt jelenti: küldött. Az pedig elment, megmosakodott, és mire visszatért, látott.

⁸A szomszédok pedig, és azok, akik látták azelőtt, hogy koldus volt, ezt mondták: Nem ez az, aki itt szokott ülni és koldulni? ⁹Egyesek azt mondák, hogy ez az, mások pedig azt, hogy nem, csak hasonlít hozzá. Ő azonban ezt mondta: Én vagyok az. ¹⁰Erre ezt mondták neki: Akkor hogyan nyílt meg a szemed? ¹¹Ő ezt felelte: Egy ember, akit Jézusnak hívnak, sarat készített, rákenete a szemeimre, és ezt mondta nekem: Menj a Siloámhoz, és mosakodj meg. Miután pedig elmentem, és megmosakodtam, látni kezdtem. ¹²Megkérdezték tőle: Hol van ő? Ezt felelte: Nem tudom.

¹³A nemrég még vak embert a farizeusokhoz vitték. ¹⁴Amikor ugyanis Jézus a sarat csinálta, és megnyitotta ennek a szemét, szombat volt. ¹⁵Aztán a farizeusok is megkérdezték tőle, hogyan jött meg a látása. Ő pedig mondta nekik: Sarat tett szemeimre, aztán megmosakodtam, és látok. ¹⁶Erre a farizeusok közül néhányan azt mondták: Ez az ember nem Istentől való, mert nem tartja meg a szombatot. Mások ezt mondták: Hogyan tehetne bűnös ember ilyen jeleket? És hasonlás támadt közöttük. ¹⁷Újra megkérdezték tehát a vakot: Te mit mondasz öróla, hogy megnyitotta a szemeidet? Ő pedig azt mondta, hogy próféta.

¹⁸A zsidók azonban nem hitték el róla, hogy vak volt és megjött a látása, amíg oda nem hívták a szüleit, akinek megjött a látása, ¹⁹és meg nem kérdezték tőlük: A ti fiatok ez, és azt mondjátok, hogy vakon született? Hogyan lehetséges, hogy most lát? ²⁰A szülei pedig így válaszoltak: Azt tudjuk, hogy ez a mi fiunk, és hogy vakon született, ²¹de hogy most hogyan lát, azt nem tudjuk, és hogy ki nyitotta meg a szemét, azt sem tudjuk. Elég idős már ő, tőle kérdezzétek meg, majd ő beszél önmagáról. ²²Ezt azért mondták a szülei, mert féltek a zsidóktól, mivel a zsidók már megegyeztek abban, hogy ha valaki Krisztusnak vallja őt, azt ki kell zárni a

zsinagógából. ²³Ezért mondták a szülei: Elég idős, őt kérdezzétek.

²⁴Másodszor is odahívták tehát azt az embert, aki vak volt, és azt mondták neki: Dicsőítsd az Istent. Mi tudjuk, hogy ez az ember bűnös. ²⁵Mir ő így felelt: Ha bűnös-e, azt nem tudom. Egyet tudok, hogy noha vak voltam, most látok. ²⁶Újra megkérdezték tőle: Mit tett veled? Hogyan nyitotta meg a szemedet? ²⁷Ő így válaszolt: Már megmondtam nektek, de nem hallottátok meg. Mit akartok újra hallani? Talán ti is az ő tanítványai akartok lenni? ²⁸Megszidták őt, és mondának: Te vagy az ő tanítványa. Mi Mózes tanítványai vagyunk. ²⁹Mi tudjuk, hogy Mózeshez szólt az Isten, de erről azt sem tudjuk, honnan való. ³⁰Az az ember így válaszolt nekik: Ebben az a csodálatos, hogy ti nem tudjátok, honnan való, pedig megnyitotta a szememet. ³¹Tudjuk, hogy az Isten nem hallgatja meg a bűnösöket, de ha valaki istenfélő, és az ő akarátát cselekszi, azt meghallgatja. ³²Örök idők óta nem hallotta senki, hogy valaki megnyitotta volna egy vakon született ember szemét. ³³Ha ő nem volna Istentől, semmit sem tudott volna tenni. ³⁴Ezt felelték neki: Te mindenestől bűnben születtél, és te tanítasz minket? És kiközösítették.

³⁵Meghallotta Jézus, hogy kiközösítették, és amikor találkozott vele, megkérdezte tőle: Hiszel te az Emberfiában? ³⁶Az így felelt: Ki az, Uram, hogy higgyek benne? ³⁷Jézus ezt mondta neki: Láttad is őt, és aki veled beszél, ő az. ³⁸Ő pedig azt mondta: Hiszek, Uram. És leborulta imádta őt.

³⁹Jézus pedig ezt mondta: Ítélni jöttem én ebbe a világba, hogy akik nem látnak, lássanak, és akik látnak, vakká legyenek. ⁴⁰Meghalottlák ezt azok a farizeusok, akik vele voltak, és azt mondták neki: Csaknem vagyunk mi is vakok? ⁴¹Jézus azt mondta nekik: Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök, mivel azonban most azt mondjátok, hogy láttok, a bűnötök megmarad.

Szövegkritikai megjegyzések

1. v. A D kézirat kiegészíti a mondatot a καθημενον szóval.

4. v. Néhány kéziratban ημας helyett εμε olvasható és viszont: με helyett ημας olvasható.

Két maiusculus kéziratban εως helyett ως olvasható. Ezzel a változással nem illik bele a mondat a szövegkörnyezetébe.

5. v. A szír fordítás múlt időbe teszi a mondat elejét. Ez helytelen.

6. v. Néhány kéziratban επεθηκεν helyett επεχρισεν olvasható. Szinonimákról van szó.

8. v. Akkor is nyilvánvaló, hogy kinek a szomszédjairól van szó, ha a γετονεσ főnév után nem iktatjuk közbe az αυτου névmást, miként ezt egy papirusz kézirat teszi.

Három maiusculus kéziratban és több minusculus τυφος olvasható a πρασαιτης helyett. Egy minusculus kéziratba a dilemmát a τυφος και πρασαιτης olvasattal oldották meg. Minden olvasatban nyilvánvaló, hogy kiról van a szövegben szó.

9. v. Egy papirusz kézirat és három maiusculus kézirat kihagyja a οτι kötőszót, és egyenes beszédként közli a szomszédok mondandóját.

Az ελεγον ουχι, αλλα szavak helyett kevés számú kéziratban háromféle eltérő olvasat található (mindig a δε szócskával megtoldva), amelyek azonban a mondat értelmén nem változtatnak.

Néhány kézirat az εκεινος után közbeiktatja a δε kötőszót. A mondat értelmén ez nem változtat.

A vers végén néhány kézirat kihagyja a οτι kötőszót, és egyenes beszédként közli a meggyógyult ember mondandóját.

10. v. A D kéziratban és egy papirusz kéziratban ειπαν olvasható az ελεγον helyett. Szinonimákról van szó.

Több kézirat kihagyja az ουν kötőszót. A mondat értelmén ez nem változtat.

11. v. Néhány kéziratban a vers elején másmilyen a szavak sorrendje, ill. meg van toldva a και ειπεν ο ανθρωπος szavakkal. A mondat értelmén ez nem változtat.

Néhány kézirat kihagyja a οτι kötőszót, és egyenes beszédként közli a meggyógyult ember szavait.

Több kézirat ezeket a magyarázó szavakat fűzi a Siloám tulajdonnévhez: την κολυμβηθραν. Ez is megerősíti a párhuzamot 5, 1köv-el.

12. v. Néhány kéziratban και ειπαν helyett ειπαν vagy ειπαν ουν olvasható. A mondat értelmén ez nem változtat.

14. v. Négy maiusculus kéziratban εν η ημερα helyett οτε olvasható. Egy minusculus kéziratban εν η ημερα οτε található. Minden verzióban nyilvánvaló, hogy időmeghatározásról van szó.

15. v. Egy papirusz kézirat és két minusculus kézirat kihagyja a και kötőszót. A kötőszót meg kell hagyni, mert azt jelzi, hogy a farizeusok ugyanazt kérdezik, amit már a szomszédok egyszer kérdeztek.

16. v. Néhány kézirat kihagyja a δε módosító szócskát, amely fokozza az ellentétet a két ismertetett nézet között.

17. v. Több kézirat megfordítja a τι ου szavak sorrendjét, hogy így is hangsúlyozza, hogy a kérdés személyre szól.

18. v. Néhány kézirat felcseréli a szórendet a οτι ην τυφος και ανεβλεψεν szavakban. A mondat értelmén azonban ez nem változtat.

Egy papirusz kéziratban és a D kéziratban ου található οτου helyett. A mondat értelmén ez nem változtat.

Egy papirusz kéziratban hiányzik a vers két utolsó szava. Így is nyilvánvaló, kiről van szó.

19. v. Egy papirusz kéziratban és a D kéziratban a hivatalosabbnak ható *επηρωθησαν* olvasható az *ηρωθησαν* helyett.

Néhány kéziratban fel van cserélve a *βλεπει αρτι* szavak sorrendje. A tartalmon ez nem változtat.

20. Két *maiusculus* és egy *minusculus* kéziratban *ουν* helyett *δε αυτοις*, ill. *αυτοις* olvasható. E hangsúlyozás nélkül is világos, kinek szól a szülők válasza.

21. v. Néhány kéziratban fel van cserélve az *αυτον ηρωθησατε, ηλικιαν χειει αυτος* szavak sorrendje, de ez a tartalmon nem változtat.

22. v. Néhány kéziratban fel van cserélve az *αυτον ομολογηση χρισον* szavak sorrendje, de ez a tartalmon nem változtat.

23. v. Egy papirusz kézirat és az A kézirat az *ελέ* a kötőszót iktatja közbe. Néhány kéziratban az *επερνησατε* helyett *ερωτησατε* olvasható. A D kéziratban *ερωτατε* olvasható. A tartalmon ez nem változtat.

24. v. A *ουτος ο ανθρωπος* szavak sorrendje fel van cserélve három *maiusculus* kéziratban, de ez a tartalmon nem változtat.

26. v. Egy papirusz kézirat és öt *maiusculus* kézirat a kérdés *ελέ* betoldja a *παλιν* időhatározót. E betoldás nélkül is világos, hogy másodszor kérdezik a gyógyult embert.

27. v. Egy papirusz kézirat kihagyja az *ουκ* tagadószt. Az így módosított szöveg is beleillik a környezetébe.

Egy papirusz és egy *maiusculus* kézirat a *τι* után közbeiktatja az *ουν* módosító szót.

Egy papirusz és két *maiusculus* kéziratban fel van cserélve a *παλιν θελετε* szavak sorrendje. A tartalmon ez nem változtat.

Több kéziratban fel van cserélve az *αυτου μαθηται* szavak sorrendje. A tartalmon ez nem változtat.

28. v. Néhány kézirat a *και ελοιδορησαν* szavak után közbeiktatja az *ουν* módosító szót, néhány más kéziratban *οι δε ελοιδορησαν* található. A lényegen ezek a módosítások nem változtatnak.

Néhány kézirat felcseréli a *μαθητης ει εκεινου* szavak sorrendjét. A tartalmon ez nem változtat.

Egy papirusz kéziratban *δε* helyett *γαρ* olvasható. A tartalmon ez nem változtat. Egy papirusz kézirat kihagyja a névelőt Mózes neve előtt.

29. v. Egy papirusz kézirat a *ημεις* után betoldja a *δε* módosító szót. A tartalmon ez nem változtat.

A D kézirat a θεος után közbeiktatja a και οτι θεος αμαρτων ουκ ακουει szavakat. Ez a betoldás megrajzolja az érem másik oldalát is. Érdeemes ezt a betoldást figyelembe venni, mert ez az érvelés visszatér a 32. versben a gyógyult ember szavaiban.

30. v. Egy papirusz kézirat felcseréli a szavakat a vers elején, de ez a tartalom nem változtat.

Egy papirusz kéziratban εν τουτω helyett csak τουτω olvasható. A lényegen ez nem változtat.

Négy maiusculus kéziratban hiányzik a névelő a θαυμαστον szó előtt. Ha van névelő, akkor főnévről van szó (csodálatos dolog), ha nincs névelő, akkor melléknévről van szó (csodálatos). A mondat lényege mindkét esetben ugyanaz marad.

31. v. A mondatot kezdő οιδαμεν után három maiusculus kézirat a δε, és egy minusculus kézirat a γαρ módosító szót iktatja közbe. A tartalom ez nem változtat.

Négy maiusculus kézirat felcseréli a αμαρτων ο θεος szavakat. A tartalom ez nem változtat.

33. v. Egy papirusz kézirat és két maiusculus kézirat a ουτος után közbeiktatja az ανθρωπος főnevet. Ezáltal az jut kifejezésre, hogy a gyógyult ember nagyobb tisztelettel beszél Jézusról, mint a farizeusok a 29. versben.

35. v. Több kéziratban névelő van Jézus neve előtt.

Több kézirat az ειπεν után betoldja az αυτω névmást. E betoldás nélkül is világos, kihez beszél Jézus.

Négy maiusculus kéziratban ανθρωπου helyett θεου olvasható. Lásd a magyarázatot.

36. v. Három maiusculus kézirat átcsoportosítja a szavak sorrendjét a vers elején. A tartalom ez nem változtat.

37. v. Néhány kéziratban ειπεν helyett ειπεν δε vagy και ειπεν olvasható. A tartalom ez nem változtat.

Egy papirusz kéziratban εκεινος helyett αυτος olvasható. Szinonimákról van szó.

38. – 39. v. Egy papirusz kéziratban és két maiusculus kéziratban (álef, W) hiányzik a 38. vers és a 39. vers kezdete. Ez a szöveg nem törlendő, mert itt található a történet csúcspontja.

40. v. Néhány kéziratban ηκουσαν helyett και ηκουσαν vagy ηκουσαν δε olvasható. A tartalom ez nem változtat.

Két maiusculus kéziratban hiányzik a ταυτα névmás, de így is érthető, mit hallottak a farizeusok.

41. v. Egy papirusz és egy maiusculus kéziratban nincs névmás Jézus neve előtt.

Három maiusculus kéziratban az utolsó mondat többes számban van, nyilván a mondanivaló erőteljesebbé tételéért.

Kontextus és szerkezet

Perikópánk közvetlenül kötődik az előző fejezethez. Az új esemény a και παραγωων szavakkal van bevezetve. A történet tulajdonképpen 8, 12 folytatása: „Jézus világosságot adományozó cselekedetét illusztrálja.”⁴¹

A történetet előkészíti annak az említése is, hogy a jeruzsálemi sokaságban vita volt Jézus személyéről, és azok, akik már hittek benne, így érveltek: „A Krisztus, amikor eljön, tesz-e majd több jelt, mint amennyit ez tett?” (7, 31).

Habár a történet emlékeztet a szinoptikus hagyományban megtalálható hasonló csodákra, „mégsem lehet egyszerűen Mk 8, 22 – 26-ból vagy Mk 10, 46 – 52-ből levezetni, mert önállóan variálja a meglévő motívumot.”⁴² A különbség nem csak abban van, hogy a csoda nem Galileában, hanem Júdeában történt meg, hanem főleg a hosszadalmas vitában ill. kihallgatásokban, amelyek a csodát követik. „Különösen feltűnő, hogy milyen élénken és szemléletesen van a kihallgatási jelenet leírva. Szinte azt lehetne gondolni, hogy a beszámoló egy szem- vagy fültanúra vezethető vissza. Mindenesetre az evangélistának jól kellett ismernie a zsidó bírósági eljárást.”⁴³ A történet hitelessége mellet szól „Jeruzsálem földrajzi körülményeinek az 1. század első felében meglévő állapota szerinti pontos ismerete” is.⁴⁴

A történetnek áttekinthető felépítése van:

1. A vakon születet ember meggyógyítása – 1. – 7. v.,
2. a gyógyult ember és a szomszédok – 8. – 12. v.,
3. a gyógyult ember kihallgatása a farizeusok előtt – 13. – 17. v.,
4. a gyógyult ember szüleinek a kihallgatása – 18. – 23. v.,
5. a gyógyult ember második kihallgatása – 24. – 34. v.,
6. a gyógyult ember második találkozása Jézussal – 35. – 38. v.,
7. Jézus vitája a farizeusokkal – 39. 41. v.

41 SCHNEIDER, 186. o.

42 BULTMANN: Joh, 250. o.

43 FULLER, 91. o.

44 BOLYKI, 258. o.

Megfigyelhető, hogy a gyógyult ember fokozatosan ismeri fel Jézusban a Megváltót. Először azt mondja róla, hogy „egy ember, a kit Jézusnak mondanak” (11. v.). Aztán prófétának (17. v.), majd Istentől való embernek (33. v.) tartja őt. Végül pedig Urának vallja és imádja őt (38. v.).

Hasonló felépítés figyelhető meg a betesdai beteg meggyógyításának történetében is (J 5). Mindkét esetben

- a) szombaton történik a gyógyítás,
- b) a gyógyult embert kihallgatják,
- c) a történetben egy tónak is van szerepe,
- d) a betegség hosszú ideje tart,
- e) Jézus másodszor is találkozik a meggyógyult emberrel,
- f) a beteg először nincs tudatában, hogy ki az, aki meggyógyította,
- g) Jézus kinyilatkoztatja kilétét a gyógyultnak.

Tartalmi szempontból megfigyelhető az evangéliumon belül Jézus és a „zsidók” konfliktusának a fokozatos kiéleződése. „A zsidók már nem ismerik el, hogy Jézus egyáltalán csodákat tud tenni (9, 16, 24, 31 ellentétben 6, 14, 26, 30-al), és kizárják maguk közül azt, aki a csoda által hitre jut (30 – 34. v.). Ennek a magatartásnak a következetes folytatása J 11-ben van, amikor úgy a csodatévőt (J 11, 47köv), mint a feltámasztott Lázárt meg akarják ölni (J 12, 10).”⁴⁵

Magyarázat

1. v. Az előzményekből feltételezhetjük, hogy Jézus elhagyta a templom területét. Menet közben észrevesz egy embert, aki születésétől fogva vak.

2. v. A tanítványokról „a 6. fejezet óta nem történt említés, itt azonban a kíséretüket természetesként tételezik fel.”⁴⁶ Nem tudjuk meg, hogy a tanítványok, akik szintén észrevették a beteget, honnan tudták, hogy a születésétől fogva vak az illető. Felmerül bennük a kérdés, amelyet Jézusnak fel is tesznek, hogy kinek a bűnére vezethető vissza, hogy ez az ember vakon született. A tanítványok rabbinak szólítják Jézust.

A tanítványok és a korabeli zsidóság számára nem vita tárgya, hogy a betegség és a testi fogyatékoság a bűn következménye. A kérdés csak az számukra, hogy ki a bűnös: a szülők, vagy a vakon született ember. Ha a vakon született ember tehetne a vakságáért, akkor ez azt jelentené, hogy még születése előtt vétkezett, ami önmagában egy abszurd gondolat.

45 SCHNELLE, 185. o.

46 BULTMANN: Joh 250. o.

3. v. Jézus visszautasítja a tanítványok feltételezését, hogy bűn következménye volna ez a fogyatékoság, és általában minden más fogyatékoság és betegség is. Jézus nem azt mondja, hogy nincs semmiféle összefüggés a bűn és a betegségek között (lásd 5, 14), hanem azt, hogy nem minden betegség és fogyatékoság vezethető vissza egy konkrét bűnre.

Jézus nem ad választ arra, hogy mi a betegség oka, hanem azt válaszolja meg, hogy mi a célja és az értelme. Ennek a betegségnek az a célja, hogy Isten műve (τα εργα του θεου) legyen általa nyilvánvaló (φανερωθη).

4. v. Ez a vers azt a fogas kérdést veti fel, hogy a ημας vagy az εμε a helyes olvasat a mondat elején. Nyilvánvaló, hogy Jézus itt önmagáról, ill. arról a cselekvéséről beszél, amellyel az Atya megbízta. Ennek ellenére a ημας olvasat található a legtöbb kéziratban. Ezt úgy is érthetjük, hogy Jézus a tanítványokat is be akarja vonni a cselekvésébe, de úgy is, hogy a „mi” tulajdonképpen egy hatványozott „én”. Ebben az értelemben a nappal (ημερα) Jézus földi munkásságának ideje. „Amíg Jézus mint Megmentő és Király hirdettetik, addig a világ számára „nappal” van.”⁴⁷

A vers vége valószínűleg egy közmondásból van véve, amely szerint éjszaka nem lehet dolgozni.

5. v. Jézusnak, mint a világ világosságának (lásd 8, 12) az a feladata, hogy világosságot hozzon a világba, jelen esetben a vakon született ember életébe.

6. v. A gyógyításoknál megszokott mozzanatokból a következők hiányoznak: Nem hangzik el a beteg kérése, hogy Jézus gyógyítsa őt meg, Jézus nem kérdezi a beteget, hogy meg akar-e gyógyulni, és nem kérdezi őt a hite felől sem. Nem kérdezi őt meg, hogy hagyja-e magát meggyógyítani. Ehelyett Jézus a tanítványok kioktatása után rögtön cselekedni kezd: sarat csinál a nyála segítségével és rákeni a beteg szeméire. Nem valószínű, hogy az επιχρω igének jelképes értelme lenne (a Felkent megken valakit).

Érdekes, hogy Jézus nem szóval gyógyít, hanem azzal a sárral, amit készített. Talán ez azért van így, nyilvánvaló legyen a szombati munkatiltalom megszegése. Az agyagkeverés is a szombaton tiltott tevékenységek közé tartozott. (Sabbat 7, 2).

7. v. Csak most, a gyógyító művelet elvégzése után szól Jézus először a beteghez. Elküldi őt a Siloám-tavába megmosakodni. Az evangélista megjegyzi, hogy ez a név (pontosan Siloach), amelyet ő participium passivum-ként értelmez, azt jelenti, hogy küldött. Nyilván mélyebb értelmet akar adni ennek a parancsnak: Isten Küldötte a Küldött nevű tóhoz küldi a beteget.

⁴⁷ HAARBECK, 76. o.

A Siloach vize nem volt gyógyvíz, és nem is tartották annak. A beteg hite hasonló próbának van kitéve, mint annakidején Námán hite (2Kir 5, 10 – 14), akinek a Jordánban kellett megfürödni. Az evangélium szövegéből nem tudjuk meg, kinek a segítségével találta meg emberünk a tavat. Csak azt tudjuk meg, hogy engedelmeskedett Jézus parancsának, megmosakodott, és látott. A lehető leg-rövidebben és legtömörebben van a csoda leírva. Szükszavúbban már nem is lehetne. A csoda titok marad.

A gyógyult ember elmegy a tótól. Egy szóval sincs jelezve, hogy szándékában volt megkeresni a gyógyítóját, és köszönetet mondani neki.

Jézus ezzel a gyógyítással jelt adott: hatalmának, irgalmának és szeretetének jele, hogy a vak ember lát. A továbbiakban bemutatja az evangélista, miként reagálnak az emberek Jézus jelére.

8. – 9. v. Az első csoportot, amely a csodára reagál, a szomszédok és az ismerősök alkotják. Az örömmek, az együtt-örvendezésnek, vagy az Istennek adott hálának a nyomát sem látjuk náluk. Ehelyett megpróbálják a jelet – mivel hihetetlen számukra - megkerülni azáltal, hogy megkérdőjelezik a gyógyult ember személyazonosságát. Itt tudjuk meg, hogy a vak ember koldulásból élt. Egyesek (ebben az értelemben van az első αλλοι) úgy gondolják, hogy az egykori vak koldusról van szó, mások viszont ezt kétklik, és csak hasonlóságot vélnek vele fedezni. A kérdést maga a gyógyult ember oldja meg. Az εγω ειμι itt egyszerűen önazonosítás. Nem kell vallási formulát keresni benne.

10. v. Amikor a gyógyult ember azonossága kétségtelen lett a szomszédok és ismerősök részére, előjön a kíváncsiságuk, amelyet a kérdésük fejez ki: Hogyan nyílt meg a szemed? Szándékosan használ az evangélista szenvedő igealakot: ηνεωχθησων. A kérdésben benne rejlik az a feltételezés, hogy a vak szeme magától, minden külső beavatkozás nélkül „kinyitódott”.

11. v. A gyógyult ember pontosan elmondja, mit tett vele, és mit parancsolt neki Jézus. Az elmondása megfelel a 6. és 7. versben leírtaknak. Gyógyítójáról csak annyit tud, hogy egy Jézus nevű ember.

12. v. A következő kíváncsi kérdésre, hogy hol van most a gyógyítója, emberünk nem tud válaszolni.

A történet következő jelenete a farizeusok előtt játszódik. Itt már nem kíváncsi kérdezősködésről, hanem hivatalos kihallgatásról van szó.

13. v. Nem tudjuk meg, kik vezették a gyógyult embert a farizeusok elé. A szövegkörnyezetből úgy tűnik, hogy a szomszédok és az ismerősök.

14. v. Csak most tudjuk meg, hogy a gyógyítás szombaton történt, mivel az elbeszélés szempontjából ez csak mostantól lesz fontos. Két cselekvő módban lévő igealak is jelzi, hogy Jézus szombaton dolgozott.

15. v. A farizeusok ugyanazt kérdezik a gyógyult embertől, amit az imént a szomszédok (lásd a szövegkritikai megjegyzéseket).

Emberünk ugyanazt a választ adja a hatóság előtt is, amit a szomszédoknak. Elbeszélési szempontból le van rövidítve válaszában a gyógyítás leírása.

16. v. Még a farizeusok sem kétlik, hogy csoda történt. A csoda megítélésében azonban megoszlik a véleményük. Egyesek kereken kijelentik, hogy nem lehet Isten küldötte (παρα θεου) egy olyan ember, aki nem tartja be (τηρει = *s-m-r*) a szombatot.

A másik vélemény képviselői csak kérdés formájában merik megfogalmazni álláspontjukat: Hogyan tehetne bűnös ember ilyen jeleket? Abból a tényből indulnak ki, hogy a csodajel megtörtént. Ha viszont megtörtént, akkor a csodatévő nem lehet bűnös ember. Bűnös ember nem képes ilyen jellegű csodákat (τοιαυτα σημια) tenni.

Mivel a nézeteltérésüket (σχισμα) nem voltak képesek áthidalni, nem tudtak Jézus ellen közösen fellépni.

17. v. A farizeusok, aki nem tudtak megegyezni abban, hogy Jézus Istentől való-e, vagy pedig bűnös ember, a gyógyulthoz fordulnak, hogy mondja el róla ő is a véleményét. A kérdés személyes (lásd a szövegkritikai megjegyzéseket). A gyógyultnak kell, hogy véleménye legyen Jézusról, hiszen megnyitotta a szemét. A gyógyult ember röviden válaszol: prófétának mondja Jézust. Ugyanezt mondta róla a samáriai asszony is (4, 19). Emberünk Jézus megismerésében egy lépéssel előbbre jutott. Jézus már nem csak ember (11. v.), hanem próféta. A farizeusok erre a kijelentésre nem reagálnak. Úgy tűnik, ezzel be is fejeződik a kihallgatás, amely nem hozott kézzelfogható eredményt.

18. v. Nem világos, hogy a színre lépő „zsidók” (οι Ιουδαιοι) azonosak-e az eddig említett farizeusokkal. A történet felépítéséből úgy látszik, hogy igen, mert a szülők kihallgatása a megkezdett hivatalos eljárás második lépésének tekinthető.

Talán azért kellett a farizeusokat a zsidókkal helyettesíteni, mert az előző alkalommal a kihallgatók elismerték, hogy csoda történt, most viszont az (új) kihallgatók ezt nem hiszik. A gyógyulás tényét próbálják megkérdőjelezni. Hazugnak tartják a gyógyult embert, és ezért a szülőket hallgatják ki.

Nem tudjuk meg, miként találtak rá a gyógyult ember szüleire, és miként idézték be őket a kihallgatásra.

19. v. A „zsidók” három kérdést tesznek fel a szülőknek: azonosítaniuk kell gyermeküket, meg kell erősíteniük, hogy vakon született, és meg kell magyarázniuk, hogy most miként lát.

20. – 21. v. A szülők válasza a feltett kérdésekhez igazodik. Válaszukban sem az örömmel, sem az Isten iránti hálának nem találjuk a nyomát.

A szülők válaszukban megerősítik, hogy az ő gyermekükről van szó, és azt is, hogy vakon született. A harmadik kérdésre nem tudnak válaszolni (ουκ οιδαμεν). A gyermekükhöz utalják a kérdezőket, aki tudhatja a választ. Nem világos, hogy a ηλικια nagykorúságot jelent-e, vagy olyan kort, amikor már elég értelmes egy gyermek arra, hogy ilyen kérdést meg tudjon válaszolni.

22. - 23. v. A szülők alibista válasza magyarázatra szorul. Nyilván beszéltek már a gyermekükkel, és tudták, hogyan gyógyult meg. Meg tudtak volna felelni a harmadok kérdésére is. A „zsidóktól” való félelem (εφοβουντο τους Ιουδαιους) motiválja óvatosságukat. Úgy tűnik, az a fő céljuk, hogy kikerüljenek ebből a hivatalos ügyből, amelybe akarataikon kívül keveredtek bele. A kellemetlen kérdés megválaszolását a gyermekükre hagyják.

A szülők félelmét azzal indokolja, magyarázza, (és mentegeti) az evangélista, hogy a „zsidók” elhatározták, hogy mindenkit kizárnak a zsinagógából, aki Krisztusnak vallja Jézust. Az αποσυναγωγος kifejezés csak János evangéliumában fordul elő (ezen a helyen, 12, 42-ben és 16, 2-ben). Az Újszövetségben szó van ugyan a keresztyének zsidók általi üldözéséről (Mt 5, 11; 24, 9, L 6, 22), de a zsinagógából való formális kizárás csak egy későbbi kor gyakorlata. Feltehető tehát, hogy „az evangélista a zsinagógából való kizárást, ami az ő idejében sok keresztyént érintett, Jézus idejébe datálja vissza.”⁴⁸

A zsinagógából való hosszabb-rövidebb időre való kizárás a zsidóság belső fegyelmezési eszköze volt.

„Amíg Máté evangéliumában a néptömeg Jézus és a farizeusok között ide-oda hánykolódik, Jánosnál a „zsidók” és a „farizeusok” egyformán vannak kezelve.”⁴⁹

A szülőknek a gyermekükre való hivatkozása átmenetet képez a gyógyult ember második kihallgatásához. Megfigyelhető, hogy a gyógyult ember válasza egyre bátrabbak lesznek.

24. v. Nem tudjuk, hogy hol volt a gyógyult ember a szülei kihallgatása alatt. Azt sem tudjuk meg, miként lett újra beidézve a kihallgatásra. Az sem világos, hogy a második alkalommal a farizeusok, vagy a „zsidók” hallgatják őt ki.

Az Isten dicsőítésére való utasításnak két indítéka lehet: 1. A gyógyult ember azzal fogja dicsőíteni Istent, hogy a vallatásnál „bevallja az igazat.”⁵⁰ 2. Azért kell Istennek (és nem másnak) dicséretet mondania, mert őtőle van a gyógyulás, nem pedig Jézustól.

48 SCHNEIDER, 192. o.

49 POKORNÝ – HECKEL, 575. o.

50 SCHNEIDER, 193. o.

A második értelmezéssel egybecseng, hogy a kihallgatók közlik a gyógyult emberrel, hogy Jézus bűnös ember. Itt visszalépés tapasztalható az első kihallgatással szemben. Az első alkalommal megoszlott a kihallgatók véleménye Jézusról (16. v.). Most viszont magabiztosan kijelentik (ημεις οιδαμεν), hogy Jézus bűnös. Ha Jézus bűnös, nem tehet csodákat.

25. v. A gyógyult ember válasza rendkívül talpraesett. Nem akar a kihallgatók hatáskörébe beavatkozni annak megállapításánál, hogy bűnös-e Jézus, vagy sem. Ahhoz viszont ragaszkodik, hogy vak volt, és most lát. Ez az ő tudása, ill. ismérése (εν οιδα), amelyet szembeállít a kihallgatók tudásával (ημεις οιδαμεν – 24. v.).

26. v. Emberünk ragaszkodása a gyógyulása tényéhez arra kényszeríti a kihallgatókat, hogy újra elmondassák vele a gyógyulása történetét. Az első alkalommal (15. v.) azt kérdezték, hogy miként jött meg a látása. Most már azt kérdezik, hogy mit tett vele Jézus, hogy megjöjjön a látása (két cselekvő módban levő ige a kérdésekben).

27. v. Lehet, hogy a gyógyult ember tudatában van annak, hogy a legkisebb eltérés az előző vallomásával bajba keverhetné. Nem mondja el újra a gyógyulása történetét, hanem egy szemrehányó visszakerdezéssel kezdi a válaszát. Szemükre veti a kihallgatóknak, hogy már egyszer elmondta a történetét, de ők nem figyeltek oda, ill. a kihallgatók már hallották a mondanivalóját (lásd a szövegkritikai megjegyzéseket).

Emberünk második kérdése, amelyből nem hiányzik az ironia, a vallatók indítékát firtatja: Csaknem azért akarjátok a történetet még egyszer hallani, mert ti is a tanítványai akartok lenni?

Ezzel a kérdéssel nem feltétlenül azt állítja az emberünk, hogy ő is Jézus tanítványa, de abból a tényből indul ki, hogy Jézusnak vannak tanítványai.

28. v. A kihallgatók kezdik elveszteni a nyugalmukat. Részletesen nincs leírva, hogy miként szidták össze a gyógyult embert. A végső szidalom az volt részükről, hogy Jézus tanítványának bélyegezték meg őt. A gyógyult ember nem tiltakozik. Lehetséges, hogy azért, mert egyetért ezzel az állítással, de az is lehet, hogy csak azért, mert nem jutott szóhoz.

A kihallgatók a gyógyult ember második kérdését azzal hárítják el, hogy kijelentik, hogy ők Mózes tanítványai.

29. v. A farizeusok, akik Mózes tanítványinak vallották magukat, összehasonlítást tesznek Mózes és Jézus között. Fölényes tudással állítják (ismét ημεις οιδαμεν), hogy Mózesrel, az ő tanítómesterükkel Isten beszélt, de Jézusról, aki számukra csak τουτος, azt sem tudják, honnan való. Ők pedig minden fontos dolgot tudnak.

Ha figyelembe vesszük a D kézirat betoldását, akkor a farizeusok azt is kifejezésre juttatják, hogy Jézust, aki szerintük bűnös, Isten – Mózesrel ellentétben - nem hallgatja meg, tehát a gyógyulás nem lehet Jézus műve. A farizeusoknak ezt az érvelését a későbbiekben (31. v.) a gyógyult ember ellenük fordítja.

30.v. A gyógyult ember, aki eddig csak rövid kijelentő mondatokkal, majd visszakérdezésekkel felelt, egyre bátrabb lesz. Viszonylag hosszú logikai és teológiai érvelésbe kezd.

Elsősorban furcsának, különösnek és csodálatosnak (θαυμαστον) tarja azt a tényt, hogy a kompetens farizeusok nem tudják (az ουκ οιδατε és az előző ημεις οιδαμεν tudatosan van szembeállítva), ki az, aki minden kétséget kizáróan csodát tett.

31. v. Emberünk aztán a farizeusok álláspontjára helyezkedik (ezért οιδαμεν) abban, hogy Isten nem hallgatja meg a bűnösöket. Ebből az állításból kikövetkezteti, hogy Isten viszont meghallgatja azt, aki kegyes (θεοσεβης), és az ő akaratát cselekszi. Ezt a tételt a farizeusok sem cáfolhatják meg.

32. v. Emberünk aztán megállapítja, hogy eddig még soha (εκ του αιωνος) nem történt olyan csoda, mint az ő gyógyulása.

33. v. A két premisszából azt a következtetést vonja le, hogy Jézus Istentől jött (παρα θεου). Nyilván óvatosságból ezt feltételes módon és negatívan fogalmazza meg.

34. v. A farizeusoknak nincs ellenérvük. Mindössze arra képesek, hogy kikerjék maguknak, hogy kioktassa (συ διδασκεις) őket valaki, aki ráadásul mindenestül bűnben született.

A farizeusok itt elszólták magukat. Ha emberünkről azt állítják, hogy mindenesül bűnben született, akkor elismerik, hogy tényleg vak volt, mivel a vakságát a közfelfogás szerint ők is valamilyen bűnnek tulajdonították. A kihallgatás elején viszont éppen azt akarták megcáfolni, hogy emberünk tényleg vak volt.

A kihallgatás azzal végződik, hogy az érvelni nem tudó farizeusok a gyógyult embert kidobják (εξεβαλον αυτον εξω). „Ez a kifejezés kétértelmű.”⁵¹ Egyrészt jelentheti azt, hogy szó szerint kidobták őt abból a helyiségből, ahol a kihallgatás folyt. Másrészt jelentheti azt is, hogy kizárták őt a zsinagógából. A zsinagógából való kizárás lehetőségét már a 22. vers jelzi, és ezt a konkrét esetet elbeszélési szempontból mintegy előkészíti.

A történet következő jelenete a magára maradt gyógyult ember és Jézus találkozását mutatja be. A vallási szempontból hajléktalan embert Jézus az Isten új népének tagjává teszi. Ez a jelenet bemutatja a zsidóságból a keresztyénségre való áttérés lényegét.

51 SCHNEIDER, 194. o.

35. v. Nem tudjuk meg, miként szerzett Jézus tudomást arról, hogy emberünket a farizeusok kidobták, ill. kiközösítették. Azt sem tudjuk meg, hogy hol talált rá. Egyértelmű viszont, hogy Jézus keresi a gyógyult embert, mert a gyógyítás még nincs befejezve.

A gyógyult ember háláját vagy köszönetét egy szóval sem említi az evangélista. Az újbóli találkozás Jézus kérdésével kezdődik, amely a gyógyult ember hitére irányul (ezért a hangsúlyos συ).

János evangéliuma használja úgy az Emberfia (1, 51; 3, 14; 5, 27; 6, 27. 53. 62; 12, 34 és 13, 31) mint az Isten Fia (1, 34. 49; 3, 18; 5, 25; 10, 36; 11, 4. 27 és 19, 7) kifejezést. A gyakoriság alapján nem lehet eldönteni, hogy ezen a helyen az Emberfia vagy az Isten Fia kifejezést kell előnyben részesíteni.

Az a tény, hogy az előzményekben arról is folyt a vita, hogy Jézus Istentől való-e, vagy sem, az Isten Fia kifejezés mellett szól. E kifejezés mellett szól az is, hogy a következőkben Jézus arról fog beszélni (39. v.), hogy ítélni jött a világra. Mindkét alkalommal (3, 19 és 5, 24), amikor erről beszél, Isten Fiának mondja magát (3, 18 és 5, 25).

Az a tény viszont, hogy a kérdés egy zsidó emberhez szól, aki eddig az Emberfiáról hallhatott, de az Isten Fia kifejezést nem ismerte, az Emberfia kifejezés melletti érvnek tekintendő.

36. v. A gyógyult ember kész hinni, de tudni akarja, ki az, akiben higgyen. Erre a kérdésre egyedül nem tudja megtalálni a választ. Ezekben a szavakban a κυριε csak egyszerű megszólítás.

37. v. A kérdésre Jézus rögtön megadja a választ, amikor kinyilatkoztatja kilétét.

38. v. Jézus kinyilatkoztató szavaira megtörténik a második csoda. A vakon született embernek megjön a belső látása is. Felismeri Jézusban az Emberfiát, és megvallja hitét. Rövid hitvallásában a κυριε már nem megszólítás, hanem messiási titulussal. Hitét azzal is megvallja, hogy leborul Jézus előtt. „A felismerésből hitvallás lett, és a hitvallásból imádat.”⁵²

Jézus válasza nemcsak a gyógyult embernek szól, hanem minden jelenlevőnek. Nem tudjuk, ki mindenki volt jelen, és hogy a farizeusok miként kerültek oda. Jézus szavai képezik az átmenetet a történet utolsó jelenetéhez, amely vitabeszéd a farizeusokkal.

39. v. Jézus a vak ember meggyógyítását üdvtörténeti keretekbe helyezi, amikor arról beszél, hogy ítélni (εις κριμα)jött ebbe a világba. János evangéliumában a κριμα kifejezés (a κρισις-től eltérően) csak itt fordul elő. Ez a szó eredetileg bírói döntést, határozatot jelent. Jézus ítélete, ill. bírói határozata abból áll, hogy az eddig nem látók lássanak, és a látók vakokká legyenek. A látás és a nem látás attól függ, hogy valaki felismeri-e Jézusban a világ világosságát, vagy nem.

52 HAARBECK, 75. o.

40. v. A farizeusok találva érzik magukat, és ezért sértődötteen (μη και ημεις) kérdezik, hogy ők is vakok-e. „Meg voltak ugyanis győződve, hogy a Törvényben Isten teljes kinyilatkoztatásának és akarata ismeretének birtokában vannak.”⁵³

41. v. Jézus nem nyugtatja meg őket azzal, hogy látnak, de azt sem mondja nekik kereken, hogy vakok.

Ehelyett válaszáat így kezdi: Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök. A farizeusok tehát nem vakok. Ismerik és tanulmányozzák (5, 39) a Szentírást. Látnak, csak éppen nem látják meg Jézusban a Messiást. Mivel ennek ellenére látóknak tartják magukat, bűnük megmarad. Nem egy konkrét bűnről van szó, hanem a Jézus iránti bűnös magatartásról. Lehet, hogy ezért van néhány kéziratban a αμαρτια többes számban.

Jézusnak ezek a szavai még nem jelentenek végérvényes bírói döntést, hanem komoly figyelmeztetést: aki elzárkózik a Világ Világosságával szemben, annak megmarad a bűne. A Világ Világosságának eljövetele után mindenkinek fel lesz téve a kérdés, hogy „elismeri-e a vakságát és meg akar szabadulni tőle, vagy tagadja azt és megmarad benne.”⁵⁴

Applikációs lehetőségek

- Jézus szavai és tettei egységben vannak. Ő nem csak szavakkal (8, 12), hanem tettekkel is a világ világossága.
- Ne keressünk minden bajra egyszerű és sablonos magyarázatokat (2. v.).
- A baj okának keresése helyett inkább segítsünk a bajban lévőkön.
- Nincs baj a látásunkkal?
- Merjük-e vállalni hitünket hivatalos közegek előtt is?
- Ne akarjunk mindig mindent jobban tudni („mi tudjuk...”). Őrizkedjünk az előítéletektől.
- Legyünk nyitottak Jézus egyre mélyebb megismerésére.

53 SCHNEIDER, 196. o.

54 BULTMANN: Rudolf: Theologie des Neuen Testaments. Berlin : Evangelischer Verlagsanstalt 1970⁶, 621 o. (a továbbiakban BULTMANN: Th), 376. o.

LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA (J 11, 1 – 54)

¹Volt pedig egy beteg, Lázár, Betániából, Máriának és testvérének, Mártának a falujából. ²Mária volt az, aki megkente az Urat kenettel és a hajával megtörölte a lábait. Az ő testvére, Lázár, volt beteg. ³Üzenetet küldtek tehát a nővérei őhozzá: Uram, íme, akit szeretsz, beteg. ⁴Jézus pedig, amikor ezt meghallotta, azt mondta: Ez a betegség nem halálos, hanem az Isten dicsőségéért van, hogy megdicsőüljön ezáltal az Isten Fia. ⁵Jézus szerette Mártát, annak nővérét és Lázárt. ⁶Amikor tehát meghallotta, hogy beteg, két napig maradt azon a helyen, ahol volt.

⁷Aztán azt mondta tanítványainak: Menjünk ismét Júdeaiba. ⁸A tanítványok azt mondták neki: Mester, most akartak téged megkövezni a zsidók, és újra oda mégy? ⁹Jézus így válaszolt: Nemde tizenkét órája van-e a nappalnak? Ha valaki nappal jár, nem botlik meg, mert látja a világ világosságát, ¹⁰de ha valaki éjjel jár, megbotlik, mert nincs világossága. ¹¹Ezeket mondta nekik, és ezután hozzátette: Lázár, a mi barátunk, elaludt; de elmegyek, hogy felébresszem. ¹²A tanítványok ezt mondták: Uram, ha elaludt, meggyógyul. ¹³Jézus viszont a haláláról beszélt, de ők azt gondolták, hogy álomba merülésről szól. ¹⁴Ekkor aztán nyíltan megmondta nekik Jézus: Lázár meghalt, ¹⁵És örülök, hogy nem voltam ott: tiértetek, hogy higgyetek. De menjünk el hozzá! ¹⁶Tamás, akit Ikernek neveztek, ezt mondta a tanítványtársainak: Menjünk el mi is, hogy meghaljunk vele.

¹⁷Amikor tehát Jézus odaért, úgy találta őt, hogy már négy napja a sírban volt. ¹⁸Bethánia pedig közel volt Jeruzsálemhez, mintegy tizenöt futamnyira, ¹⁹ezért a zsidók közül sokan elmentek Mártához és Máriához, hogy vigasztalják őket testvérük miatt. ²⁰Márta, amint meghallotta, hogy Jézus jön, elébe ment, Mária pedig otthon üldögélt. ²¹Márt ekkor azt mondta Jézusnak: Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem. ²²De most is tudom, hogy amit csak kérsz az Istentől, megadja néked az Isten. ²³Jézus ezt mondta neki: Feltámad a testvéred. ²⁴Márta így válaszolt: Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon. ²⁵Jézus ezt mondta neki Jézus: Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él; ²⁶és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt? ²⁷Azt mondta neki: Igen Uram, én hiszem, hogy te vagy a Krisztus, az Isten Fia, akinek el kell jönnie a világra.

²⁸Amikor ezt mondta, elment, és titokban szólt a testvérének, Máriának: A Mester itt van és hív téged. ²⁹Mihelyt ez meghallotta, gyorsan felkelt hamar és elébe ment. ³⁰Jézus ugyanis még nem ért be a faluba, hanem azon a helyen volt, ahová Márta elébe ment. ³¹A zsidók, akik otthon voltak vele, és vigasztalták őt, amikor látták, hogy Mária gyorsan felkel, és kimegy, utána mentek, mert azt gondolták,

hogy a sírhoz megy, hogy ott sírjon. ³²Mária pedig, amint odaért, ahol Jézus volt, meglátta őt, a lába elé borult, és ezt mondta neki: Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem.

³³Amikor Jézus látta, hogy Mária sír, és sírnak a vele jött zsidók is, felindult lelkében, megrendült, ³⁴és megkérdezte: Hová helyeztéték őt? Azt felelték neki: Uram, jöjj, és nézd meg! ³⁵Jézus könnyekre fakadt. ³⁶A zsidók ezt mondták: Íme, mennyire szerette őt! ³⁷Néhányan közülük pedig ezt mondták közülük: Nem tudta volna ez megtenni, aki a vak szemét felnyitotta, hogy ez ne haljon meg? ³⁸Jézus pedig újra felindult lelkében, és odament a sírhoz. Az pedig egy barlang volt, és kő feküdt rajta.

³⁹Jézus így szólt: Vegyétek el a követ. Márta, a halott nőtestvére így szólt hozzá: Uram, már szaga van, hiszen negyednapos. ⁴⁰Jézus azonban ezt mondta neki: Nem mondtam-e neked, hogy ha hiszel, meglátod az Istennek dicsőségét? ⁴¹Elvevék tehát, a követ, Jézus pedig felemelte a tekintetét, és ezt mondta: Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál. ⁴²Tudtam is, hogy mindig meghallgatsz, csak a körülálló sokaság miatt mondtam, hogy elhiggyék, hogy te küldtél engem. ⁴³Miután ezt mondta, hangosan kiáltott: Lázár, jöjj ki! ⁴⁴És kijött a halott, lábain és kezein pólyákkal megkötözve, az arca pedig kendővel volt bekötve. Jézus ezt mondta nekik: Oldjátok őt fel, és hagyjátok elmenni.

⁴⁵Sokan hittek ezért őbenne azok közül a zsidók közül, akik elmentek Máriához, és látták, amit Jézus tett. ⁴⁶De egyesek közülük elmentek a farizeusokhoz, és elbeszélték nekik, miket tett Jézus.

⁴⁷Összehívtákk tehát a főpapok és a farizeusok a nagytanácsot, és ezt mondták: Mit tegyünk? Ez az ember ugyanis sok jelt tesz. ⁴⁸Ha így hagyjuk őt, mindenki hinni fog benne, aztán jönnek a rómaiak és elveszik tőlünk a helyet is, és a népet is. ⁴⁹Egyikük azonban, Kajafás, aki főpap volt abban az esztendőben, azt mondta nekik: Ti semmit sem tudtok. ⁵⁰Még arra sem gondoltok, hogy jobb nektek, ha egy ember hal meg a népért, és nem az egész nép pusztul el. ⁵¹Ezt pedig nem magától mondta: hanem mivel főpap volt abban az esztendőben, megjövendölte, hogy Jézus meg fog halni a népért, ⁵²és nemcsak a népért, hanem azért is, hogy az Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse. ⁵³Attól a naptól fogva tehát azon tanakodtak, hogy megöljék őt. ⁵⁴Jézus tehát nem járt többé nyilvánosan a zsidók között, hanem elment onnan a pusztahoz közeli vidékre, egy Efraim nevű városba; és ott tartózkodott tanítványaival.

Szövegkritikai megjegyzések

1. v. Egy papirusz kézirat betoldja a τις névmás után az εκει helyhatározót. Nincs szükség erre a kiegészítésre.

Két maiusculus kézirat névelőt tesz Mária neve elé. Tulajdonnévről lévén szó. Nincs szükség névelőre.

2. v. Egy papirusz kézirat Mária neve elé beiktatja az αυτη η szavakat. E betoldás nélkül is világos, melyik Máriáról van szó.

Egy papirusz kézirat és több maiusculus kéziratban Mária neve Μαριαμ helyett a Μαρια alakban található. Mária nevének e két alakja az egész történetben többször alternálódik a kéziratokban.

Egy papirusz kéziratban ο αδελφος helyett και αδελφος olvasható. A D kéziratban και ο αδελφος található. Nem szükségesek ezek a változtatások, ill. betoldások.

Egy papirusz kéziratban ησθενει helyett ην ασθενων olvasható. A tartalmon ez nem változtat.

3. v. Egy papirusz kézirat szerint csak Mária küldött üzenetet Jézusnak. Nincs semmi ok Mártát kihagyni.

4. v. Egy papirusz kéziratban ο υιος του θεου helyett ο υιος αυτου , egy minusculus kéziratban ο υιοε του ανθρωπου , és egy papirusz kéziratban csak υιος olvasható. Nincs ok megváltoztatni a többségi olvasatot.

5. v. A D kéziratban ηγαπα helyett εφιλει olvasható. Szinonimákról van szó.

6. v. Egy papirusz kéziratban és a D kéziratban εν ω ην τοπω helyett εν τοπω olvasható. A tartalmon ez nem változtat.

7. v. Egy papirusz kéziratban és a D kéziratban επειτα helyet a rövidített ειτα változat olvasható.

Öt maiusculus kéziratban τοις μαθηταις helyett τοις μαθηταις αυτου és egy papirusz kéziratban αυτοις olvasható. Egy papirusz kézirat kihagyja ezeket a szavakat. Minden változatban érthető, hogy kihez beszél Jézus.

9. v. Egy papirusz kézirat és egy maiusculus kézirat névelőt tesz Jézus neve elé. A D kéziratban ωραι εισιν της ημερας helyett ωρας εχει η ημερα olvasható. Mindkét változat ugyanazt fejezi ki.

10. v. A D kéziratban αυτω helyett αυτη olvasható a vers végén. A hímnemű névmás a τις-re, a nőnemű névmás a νυξ-re vonatkozik. Lásd a magyarázatot.

11. v. A D kéziratban κεκοιμηται helyett κοιμαται olvasható, ami kevésbé utal a halálra.

12. Négy maiusculus kéziratban a οι μαθηται αυτου szavak sorrendje fel van cserélve, de ez nem változtat a tartalmon.

A D kéziratban itt is κεκοιμηται helyett κοιμαται olvasható.

Egy papirusz kéziratban σωθησεται helyett εγερθησεται olvasható. Szinonimák-ról van szó.

14. v. Egy papirusz kéziratban és egy maiusculus kéziratban névelő nélkül van Jézus neve.

A D kézirat Lázárról megjegyzi, hogy ο φιλος ημων.

17. v. Négy maiusculus kézirat közbeiktatja az εις Βεθανιαν szavakat. E betoldás nélkül is világos, hogy Jézus Betániába ért.

A vers második részében néhány kéziratban eltérő a szavak sorrendje, de ez a tartalom nem változtat.

18. v. Két maiusculus kéziratban nincs névelő a Betánia tulajdonnév előtt. Két maiusculus kéziratban hiányzik a ως a távolság meghatározása előtt. Ezáltal pontos távolságot kapunk, de erre a történet szempontjából nincs szükség.

19. A D kéziratban των Ιουδαιων helyett των Ιεροσολυμων olvasható. Ez logikusabb, mert a távolság az előző versben Jeruzsálemtől van megadva. Másrészt Jézus a 33. verstől a zsidók kommentálják az eseményeket.

Egy papirusz kézirat és négy maiusculus kéziratban την Μαρθαν helyett τας περι Μαρθαν olvasható. Nem helyénvaló ez a változtatás.

Néhány kézirat megtoldja az αδελφου főnevet az αυτων névmással. A betoldás nélkül is világos a szöveg.

20. v. Egy papirusz kézirat megtoldja az οικω főnevet az εαυτης névmással. A betoldás nélkül is világos a szöveg.

21. v. Néhány kéziratban nincs névelő Márta, ill. Jézus neve előtt.

Egy maiusculus kézirat kihagyja a κυριε megszólítást. Nem szabad a megszólítást kihagyni, mert hitvalló jellege van.

Négy maiusculus kéziratban απεθανεν helyett ετεθηκει olvasható. Szinonimák-ról van szó.

A vers végén néhány kéziratban a szavak sorrendje fel van cserélve, de ez nem változtat a tartalom.

22. v. Egy papirusz kéziratban és három maiusculus kéziratban hiányzik a verset bevezető αλλα . Szükség erre a szóra a mondat adverbatív jellege miatt.

Egy papirusz kéziratban és egy maiusculus kéziratban αιτηση helyett αιτησης olvasható. Nyelvtanilag ez a helyes.

24. v. Néhány kéziratban nincs Márta neve előtt névelő.

25. v. Néhány kézirat az ειπεν után közbeiktatja a δε vagy a ουν módosító-szócskát. Szükség van rá a mondat adverbatív jellege miatt.

Egy kéziratban hiányoznak a και ζωη szavak. Szükség van rájuk. Nem törlendők. Egy papirusz kéziratban ζησεται helyett ζησει olvasható. Mindkét nyelvtani alaknak ugyanaz a jelentése.

26. v. Egy maiusculus kéziratban hiányoznak az εις εμε szavak. Nem törlendők.

27. v. Egy papirusz kézirat a κυριε megszólítás után közbeiktatja a πιστευω igét. Erre nincs szükség, mert az εγω πεπιστευκα szavakkal folytatódna Márta szavai.

28. v. Egy papirusz kéziratban és négy maiusculus kéziratban τουτο helyett ταυτα olvasható. Mindkét névmás az eddig mondottakra vonatkozik.

A D kéziratban λαθρα helyett σιωπη olvasható. Szinonimákról van szó.

Egy papirusz kézirat és két maiusculus kézirat az ειπουσα után közbeiktatja a στι kötőszót. Ezáltal az egyenes beszéd függő beszéddé válik, de a tartalom ez nem változtat.

29. v. Egy papirusz és négy maiusculus kézirat kihagyja a δε módosítószócskát. A tartalom ez nem változtat.

Néhány kézirat két múlt időben lévő igét (ηγεθη και ηρχετο) jelen időbe teszi, hogy dinamizálja az eseményeket.

30. v. Egy papirusz kézirat felcseréli a szavak sorrendjét a vers elején, de ez a tartalom nem változtat.

Egy papirusz kézirat és négy maiusculus kézirat kihagyja az ετι időhatározót. A tartalom ez nem változtat.

Egy papirusz kéziratban és egy maiusculus kéziratban az εν prepozíció helyett επι olvasható. Mindkét prepozíció megfelelő ebben az összefüggésben.

Néhány kéziratban Márta neve előtt nincs névelő.

31. v. Egy papirusz kéziratban δοξαντες helyett δοξαζοντες és egy másikban λεγοντες olvasható. A tartalom ez nem változtat.

32. v. Néhány kéziratban nincs Jézus neve előtt névelő.

Egy papirusz kézirat és három maiusculus kéziratban a προς prepozíció helyett εις olvasható. Mindkét prepozíció megfelelő ebben az összefüggésben.

Egy papirusz kézirat és egy maiusculus kézirat kihagyja az αυτου névmást, de így is világos, kihez fog szólni Mária.

33. v. Egy papirusz kéziratban és a D kéziratban fel van cserélve a szórend a vers elején, de ez a tartalom nem változtat.

Egy papirusz kéziratban és két maiusculus kéziratban (ez egyik a D kézirat) ενεβριμησατο τω πνευματι helyett εταραχθη τω πνευματι ως εμβριμουμενοος olvasható, de ez a tartalom nem változtat.

35. v. Három maiusculus kézirat a και kötőszót iktatja be a vers elejére. Ezáltal a 34. és a 35. vers egy összetett mondatot alkot, de ez a tartalom nem változtat.

37. v. Egy papirusz kézirat és a D kézirat felcseréli a vers elején a szavak sorrendjét, de ez a tartalom nem változtat.

38. v. Egy maiusculus és két minusculus kéziratban εμβριωμενος helyett εμβρισηαμενος, és egy maiusculus kéziratban εμβριμων olvasható. A különböző participiumok más-más időtartamot tétéleznek fel a két cselekvés között. A mások cselekvést az ερχεται ige fejezi ki.

39. v. Egy maiusculus kéziratban hiányoznak a Máriát közelebbről jellemző szavak (η αδελφη του τετελευτηκοτος). E szavak nem törlendők.

Egy papirusz kéziratban hiányzik a κυριε megszólítás. Ez sem törlendő.

40. v. Egy papirusz kéziratban hiányzik a οτι kötőszó. Ezáltal az egyenes beszéd függő beszéddé válik, de a tartalom ez nem változtat.

41. v. Egy maiusculus kézirat és néhány minusculus kézirat a τον λιθον után közbeiktatja a ου ην, és egy maiusculus kézirat a ου ην ο τεθηκος κειμενος szavakat. A közbeiktatások nélkül is világos, hogy a követ elmozdították a helyéről. Egy papirusz kézirat, egy maiusculus (D) és néhány minusculus kézirat a τους οφθαλμους után közbeiktatja az αυτου névmást, és egy maiusculus valamint egy minusculus kézirat az εις τον ουρανον szavakat. E kiegészítések nélkül is világos Jézus gesztusa.

44. v. Néhány kézirat a και kötőszót, és a D kézirat a και ευθυς szavakat iktatja be a vers elejére. Ezáltal a 43. és a 44. vers egy összetett mondatot alkot, de ez a tartalom nem változtat.

Néhány kézirat különböző módon felcseréli az αυτοις ο Ιησους szavak sorrendjét, de ez a tartalom nem változtat.

Néhány kézirat kihagyja a vers végén az αυτον névmást, de így is világos, hogy Lázárról van szó.

45. v. Néhány kézirat különböző módon felcseréli a οι ελθοντες προς την Μαριαμ szavak sorrendjét, de ez a tartalom nem változtat.

Egy papirusz kéziratban és a D kéziratban και θεασαμενοι helyett εωρακοτες olvasható. Szinonimákról van szó.

Néhány kéziratban a α vonatkozó névmás helyett ο ill. οσα olvasható. Nyelvtanilag mindhárom névmás helyes.

46. Ismét néhány kéziratban a α vonatkozó névmás helyett ο ill. οσα olvasható. Nyelvtanilag mindhárom névmás helyes.

47. v. Néhány kézirat felcseréli a vers végén a szavak sorrendjét, de ez a tartalom nem változtat. A D kéziratban πολλα helyett τοιαυτα olvasható.

48. v. Néhány kéziratban πιστεουσουσιν helyett πιστεουσωσιν olvasható. A feltételes mód gyengíti a kijelentés erejét.

50. v. Négy maiusculus és egy minusculus kéziratban υμιν helyett ημων olvasható. Mindkét névmás beleillik a szövegkörnyezetbe.

51. v. Egy maiusculus kéziratban αρχιερευς helyett αρχων olvasható. Ebben az összefüggésben az αρχιερευς a megfelelő kifejezés.

Egy papirusz kéziratban és két minusculus kéziratban εμελλεν helyett μελλει olvasható. Mondattani szempontból mindkét igealak helyes.

52. v. Két maiusculus és három minusculus kézirat az εθνος után közbeiktatja a δε módosítószócskát.

Három kéziratban διεσκορπισμενα helyett εσκορπισμενα és egy minusculus kéziratban διεσπαρμενα olvasható. Mindhárom kifejezés beleillik a szövegkörnyezetbe.

53. v. Három maiusculus kéziratban és egy minusculus kéziratban εβουλεσαντο helyett συνεβουλεσαντο olvasható. Az utóbbi kifejezés rámutat arra, hogy közös döntésről volt szó.

54. Néhány kézirat felcseréli a szavak sorrendjét a vers elején, de ez a tartalom nem változtat.

Néhány kézirat kihagyja az εκειθεν helyhatározót, de így is érthető a mondat.

A D kézirat tudni véli Jézus tartózkodási helyének a nevét: Σαμφουριν. Saphoristról lenne szó, amely Názárettől 7 kilométerre van északra.

Egy papirusz kézirat kihagyja az Εφραιμ tulajdonnév előtt az εις prepozíciót. Ez mondattanilag lehetséges.

Egy papirusz kéziratban hiányzik a πολιν szó. Talán az zavarhatta a kézirat készítőjét, hogy az Efrajim tulajdonnév egyszerre jelöl pusztát és várost is.

Néhány kéziratban εμεινεν helyett διετριβεν olvasható. Szinonimákról van szó.

Néhány kézirat a mondat végét birtokos névmással toldja meg. E betoldás nélkül is világos, hogy Jézus tanítványairól van szó. Egy minusculus kézirat megtoldja a mondatot a και εβαπτιζεν szavakkal.

Kontextus és szerkezet

Lázár feltámasztása az utolsó és egyben a legnagyobb jel, ill. csoda, amelyet Jézus tett. Ennek a jelenek közvetlen köze van Jézus szenvedéséhez, mivel a szinédrium erre reagálva hozott határozatot arról, hogy meg kell őt ölni. Lázár feltámasztásának leírásában „Jézus feltámadása van előzetesen ábrázolva.”⁵⁵

55 POKORNÝ – HECKEL, 393. o.

Ez a jel úgy kötődik az előzőhöz (9. fejezet), hogy Jézust fokozatosan a világgosság és az élet adományozójaként mutatja be. A két jel közti közvetlen összefüggés a 4. és a 37. versben jut kifejezésre.

A vak ember betegsége azért van, hogy „nyilvánvalókká legyenek rajta Isten cselekedetei (9, 3). Lázár betegsége és halála is „Isten dicsőségéért van, hogy megdicsőüljön ezáltal az Isten Fia” (11, 4).

A zsidók kérdése, amely a 37. versben hangzik el: „Nem tudta volna ez megtenni, a ki a vak szemét felnyitotta, hogy ez ne haljon meg?”, egyértelmű utalás a vakon született ember meggyógyítására.

Jézus utolsó és legnagyobb jelének leírását előkészíti a sokaság megjegyzése, amely szerint „János nem tett ugyan csodát egyet sem, de amit János őróla mondott, az mind igaz volt” (10, 41).

Lázár feltámasztásának a visszhangja megtalálható 12, 17 - 18-ban, ahol azzal van megindokolva, hogy nagy sokaság ment ki Jeruzsálemben Jézus fogadására, „mert hallotta, hogy ezt a jelt tette” (18. v.).

Lázár feltámasztásának nincs párhuzamos története a szinoptikus evangéliumokban, annak ellenére, hogy Máriáról és Mártáról említés történik L 10, 38 – 42-ben.

Történetünk felépítése egyszerű és áttekinthető:

- Bevezetés, helyzetrajz – 1. – 6. v.,
- Jézus párbeszéde a tanítványokkal – 7. – 16. v.,
- Jézus és Márta – 17. – 27. v.,
- Jézus és Mária – 28. – 32. v.,
- Jézus és a zsidók – 33 – 38. v.,
- Lázár feltámasztása – 39. – 44. v.,
- a csoda hatása a zsidókra – 45. – 46. v.,
- a szinedrium határozata – 47. – 54. v.

Történetünknek „két csúcspontja van: Jézus kinyilatkoztatása önmagáról (25. v.), és a Lázárhoz intézett szavak (43. v.).”⁵⁶ „Mivel az evangélista a csodát nem használja kiindulópontként egy következő beszédhez vagy vitához, mint az 5. 6. és 9. fejezetben...ezáltal Lázár a háttérbe szorul, és a két nővér válik főszereplővé.”⁵⁷

56 SCHNEIDER, 210. o.

57 BULTMANN: Joh, 301. o.

A történetben a következő gradációt lehet megfigyelni: Lázár először csak beteg (1. és 3. v.), aztán elaludt (11. v.), majd meghalt (14. v.) és végül már hullaszaga van (39. v.).

Magyarázat

1.- 2. v. A történet a szereplők – Lázár, Mária, Márta - és a színhely – Betánia - bemutatásával kezdődik.

Lázárról megtudjuk, hogy beteg, Betániában lakik, és nőtestvéreit Máriának és Mártának hívják. Lázárról említés történik még 12, 1-ben is Jézus megkenése történetének bevezetőjében is. Lázár (héberül: Eleázár) nevének jelképes értelme is lehet: Isten segít.

Nem világos, hogy a betániai Lázárnak és a Lukács evangéliumában szereplő példázatbeli Lázárnak (L 16, 19 – 31) miként van vagy nincs közük egymáshoz. Grundmann szerint a példázatbeli végső jel elutasítását (L 16, 31) „János úgy részletezi, hogy Lázár feltámasztását – itt is és ott is ugyanaz a név, amely különben sehol sem fordul az evangéliumokban elő – megteszi annak a jelnek, amely Jézus megölésének határozatához és Lázár megölésének szándékához vezet, tehát Ábrahám példázatbeli szavait igazolja (J 11, 47köv; 12, 10köv).”⁵⁸

Máriáról megjegyzi az evangélista, hogy ő volt az, aki megkente az Urat kenettel (μυρον) és a hajával megtörölte a lábait. Ez a megjegyzés utalás 12, 1köv-re. „A katolikus hagyomány J 11, 2 és 12, 1köv. alapján azonosítja Máriát a L 7, 36 – 50-ben említett asszonnyal és a L 8, 2-ben említett Magdalai Máriával.”⁵⁹

Márta, akinek a neve arámul úrnőt jelent, Lukács elbeszélése szerint (Lk 10, 38 – 42) a ház tulajdonosa. Lukács nem tud Lázárról, csak Mártáról és Máriáról. A falu nevét sem említi, ahol a két nővér lakott. Perikópánkban is úgy tűnik, hogy Márta a ház úrnője (19. és 20. vers).

Betánia kb. 3 kilométerre délkeletre fekszik Jeruzsálemtől (lásd a 18. verset). Betánia mai arab neve Al-Azarijja, ahol látható az a sír, amelybe a hagyomány szerint Lázárt eltemették.

3. v. Mária és Márta üzenetet küld Jézusnak, aki 10, 40 szerint a Jordánon túl van. Nem tudjuk, kik vitték az üzenetet, csak az üzenet tartalmát ismerjük.

58 GRUNDMANN, Walter: Das Evangelium nach Lukas. Berlin: EVA, 1971, 457. o., 326 – 327. o.

59 GRUNDMANN, Walter: Das Evangelium nach Lukas. Berlin: EVA, 1971, 457. o., 226. o.

Az üzenet tömören írja le a helyzetet, ill. a gondot. Az üzenet Jézus Lázár iránti szeretetére is apellál. Annak az alapján, hogy Lázár úgy van jellemezve, mint „az, akit szeretsz (ov φιλεις), felmerült a feltételezés, hogy Lázár „a szeretett tanítvány”. Ennek a feltételezésnek azonban nincs semmi alapja.

A gond tömör megfogalmazása az üzenetben emlékeztet 2, 3-ra (nincs bork). Az üzenet nem tartalmaz kérést.

4. v. Jézus nyugodtan reagál az üzenetre. Először kijelenti, hogy a betegség nem halálos (ουκ εστιν προς θανατον), aztán megjelöli, mi a betegség célja: Isten megdicsőítése, és ezáltal Jézus megdicsőítése. Isten dicsősége (δοξα) jelen esetben Isten ereje (δυναμις) által nyilvánul meg. Lázár betegségének ugyanaz a célja, mint a vakon született ember betegségének (9, 3). Mindjárt a bevezetésben kifejezésre jut, hogy ebben a történetben Isten dicsőségéről és Jézus megdicsőüléséről lesz szó. Ezáltal „Lázár feltámasztása Jézus feltámasztásának az előképe, jele, és utalás rá.”⁶⁰

Úgy látszik, hogy ezeket a szavakat Jézus csak az üzenethozóknak mondta, mert a 11. versből azt lehet kiolvasni, hogy a tanítványok csak akkor értesültek Lázár betegségéről.

5. v. Ez a vers a ov φιλεις szavakat magyarázza meg. Itt már az 1. verstől eltérően Márta van elsőként említve (lásd L 10, 38), és Mária nincs is néven nevezve.

6. v. Jézus nem csak szavakkal (4. v.) hanem tettekkel, ill. tétlenséggel is reagál a két nővér üzenetére: két napig még marad, ahol van. Itt nincs megírva, hol tartózkodik Jézus. Az utolsó megnevezett tartózkodási helye a Jordánon túl van (10, 40). Jézus „nem azért marad a Jordánon túl, mert fél az életét kockára tenni Júdeában (vö. 8. vers), hanem mert cselekvésének idejét nem mások szabják meg (2, 4; 7, 6. 8), majd akkor fog elindulni Lázárhoz, amikor annak állapotán emberi szemlélet szerint már nem lehet segíteni.”⁶¹

7. v. A μετα τουτο alatt az előző versben említett két napot kell érteni. Két nap elteltével Jézus megszólítja a tanítványokat. A nekik intézett szavakból is az tűnik ki, hogy Júdeán kívül vannak, és onnan akarnak újra Júdeába menni.

8. v. A tanítványok ódzkodnak. Emlékeztetik Jézust, hogy nemrég Júdeában meg akarták őt a zsidók kövezni. Az evangélium szerkezete alapján ez utalás a 8, 59-ben és a 10, 31-ben leírtakra.

9. – 10. v. Jézus egy közmondással válaszol, amelyet magára vonatkoztat. Szavai azt fejezik ki, hogy ki kell használnia a még rendelkezésére álló időt. Azt is kifejezik, hogy addig nem történhetik vele semmi baj, amíg ez az idő le nem telik.

60 HAARBECK, 83. o.

61 BOLYKI, 298. o.

Kifejezi még azt is, „hogyan a jelek cselekvésére adott időnek határa van.”⁶²

Jézus szavai emlékeztetnek 9, 4-re. „Az ókor és a középkor a nappalt és az éjszakát 12 és 12 részre – órára osztotta, úgyhogy az órák hossza az évszaktól függően változott.”⁶³

11. v. Az általános síkon mozgó közmondás után konkretizálja Jézus, miért is kell Júdeába mennie: az alvó Lázárt kell felébreszteni. Jézus szándékosan nyilatkozik kétértelműen.

12. – 13. v. A tanítványok félre is értik Jézus szavait. Úgy vélték, hogy Lázár nincs életveszélyben, ha tud aludni, mert az alvás elősegíti a gyógyulását. Ha tehát így állnak a dolgok, nincs szükség Jézus segítségére, és elmaradhat a veszélyesnek ígérkező júdeai utazás.

A tanítványok félreértésének az az oka, hogy az alvás alatt nem a halált értették, hanem olyan alvást, amikor az ember álmodik (η κοιμησις του υπνου). Meg kell jegyezni, hogy a κοιμωω igének az egész Újszövetségben csak itt van átvitt értelme.

14. v. Jézus megfosztja a tanítványokat az ilyen reményeiktől, amikor egyértelműen (παρηρησια) közli velük, hogy Lázár meghalt. Jézus, aki előtt nincs semmi sem rejtve, már tudja, hogy Lázár meghalt, habár az üzenet csak arról szolt, hogy beteg (3. v.).

15. v. Paradox módon Jézus örömét fejezi ki, hogy nem volt Lázár közelében. Ez a tanítványok hite szempontjából (ινα πιστευσητε) volt jó így. „Ha Jézus Lázárt még élve találta volna, a tanítványok egy gyógyítás csodájának a tanúi lehetek volna, de nem annak, ami most előttük van: egy halott feltámasztásának.”⁶⁴

E szavak után Jézus utasítást ad az indulásra.

16. v. Jézus szavaira Tamás reagál, aki a tanítványtársait arra buzdítja, hogy menjenek ők is Jézussal és haljanak meg együtt. De kivel, Jézussal vagy Lázárral?

Ha Tamás szavait a 8. verssel hozzuk összefüggésbe, akkor ez azt fejezi ki, hogy a tanítvány megváltoztatta álláspontját, és szívesen megy Jézussal együtt meghalni.

Ha az előző versekkel függnek össze Tamás szavai, akkor Lázárral akar a tanítvány meghalni.

Jézus egy szóval sem reagál a tanítvány szavaira. A dogmatikai tankönyvek Tamás szavait olykor annak az alátámasztására szokták használni, hogy „az embereknek a halált ellenállás nélkül kellene elfogadniuk.”⁶⁵

62 FULLER, 100. o.

63 FARKAŠ, 80. o.

64 SCHNEIDER, 212. o.

65 KLÁTIK, Miloš: Základy dogmatiky. Bratislava : Univerzita Komenského, 2004, ISBN 80-223-1932-5, 130. o., 122. o.

17. v. Mire Jézus és a tanítványok Betániába, ill. Betániához érnek, Lázár már négy napja halott, ill. el van temetve. A korabeli gyakorlat szerint már a halál napján megvolt a temetés is (pl. ApCsel 5, 6köv.). Ezzel bebizonyosodik annak a helyessége, amit Jézus a 14. versben mondott. „Mivel a zsidó felfogás szerint a lélek csak három napig tartózkodik a test közelében, az időpont közlése ki akarja zárni a csalást és a látszólagos halált, és növeli a bekövetkezendő csoda nagyságát.”⁶⁶

18. – 19. v. Időközben számos gyászvendég érkezett a házhoz Jeruzsálemből, hogy a két nővért vigasztalja. A halott elszíratásának és a hátramaradottak vigasztalásának megvoltak a pontos előírásai. A Jeruzsálem és Betánia közötti távolságot az evangélista 15 stadionban adja meg. Egy stadion 192 méternek felel meg, tehát 2, 88 kilométernyi távolságról van szó.

Az elbeszélés szempontjából azért szükséges a sok gyászvendég, hogy sok tanúja legyen Lázár feltámasztásának.

20. v. Nem tudjuk meg, honnan értesültek a nővérek arról, hogy Jézus és a tanítványok közelednek. A két nővér különböző módon reagál. Márta kimegy Jézus elé, Mária viszont otthon marad, hogy a vendégekkel foglalkozzon. Lk 10, 38 – 42-ben is Márta a mozgékony és Mária a kontemplatív típus.

21. – 22. v. Márta minden bevezetés nélkül (ez lehet az elbeszélő tömörségre való törekedése is) szemrehányással kezdi szavait. Még ha Jézust Úrnak szólítja is (κυριε), az ő késésének tulajdonítja testvére halálát. Azonban még mindig lát reményt. A reményt abban látja, hogy Isten meghallgatja Jézus minden kérését. Ezáltal egyben jelzi is Jézusnak, hogy mit kérjen Istentől, de nem ír elő neki semmit. Márta „hitvallásként fogalmazza meg a kérését.”⁶⁷

23. – 24. v. Jézus biztosítja Mártát, hogy feltámad a testvére. Úgy látszik, hogy Márta Jézus szavába vág, és ezért beszélhet Jézus csak röviden. Jézus rövid mondata nem egyértelmű, de Márta úgy értelmezi, hogy a jövőbeli feltámasztásra utal. Neki viszont az kellene, hogy Jézus most forduljon Istenhez Lázár ügyében.

Jézus korában elterjedt volt már a zsidóságban az a hit, hogy a kegyes emberek feltámadnak az utolsó napon. Ezt a hitet Márta is vallotta. Nyilván a gyászvendégek is azzal vigasztalták, hogy a testvére az idők végezetével feltámad.

Márta számára az első csalódás az volt, hogy Jézus késve érkezett, a második pedig az, hogy csak ugyanazzal tudta őt vigasztalni, mint a zsidó gyászvendégek.

66 SCHNELLE, 211. o.

67 HAARBECK, 83. o.

25. – 26. v. Jézus eloszlatja Márta félreértését, amikor az ünnepélyes $\epsilon\gamma\omega\epsilon\mu\iota$ bevezető szavakkal kinyilatkoztatást ad önmagáról: ő a feltámadás és az élet. 2Mak 7, 14-ben előfordul az $\alpha\nu\alpha\sigma\tau\alpha\iota\varsigma\epsilon\iota\varsigma\zeta\omega\eta\nu$ szókapcsolat, de az $\alpha\nu\alpha\sigma\tau\alpha\iota\varsigma\kappa\alpha\iota\zeta\omega\eta$ párosítás egyedülálló. Jézus a jövőbeli feltámadásról a saját személyére irányítja a figyelmet.

Jézus rögtön meg is magyarázza, mit jelent az, hogy ő a feltámadás és az élet. Azt jelenti, hogy a hívő embernek már most örök élete van (lásd 5, 24), és ezen a testi halál sem változtat. Kinyilatkoztatásának ezt a következményét megmagyarázza az elhunytak ($\kappa\alpha\nu\alpha\pi\omicron\theta\alpha\nu\eta$) és az élők szempontjából is ($\pi\alpha\varsigma\omicron\zeta\omega\nu$). A Jézus által nyújtott életben csak hit által lehet részesülni. Jézus szavaiból az is következik, hogy „az ítélet nem egy eszkatológikus kozmikus esemény, hanem abban nyilvánul meg, miként viszonyul az ember Jézus szavához.”⁶⁸

A kinyilatkoztatás és a magyarázat után személyre szóló kérdés következik: hiszed-e ezt?

27. v. Márta válasza egy rövid $\nu\alpha\iota\kappa\upsilon\rho\iota\epsilon$, amely igenlés is ($\nu\alpha\iota$) és vallástétel is ($\kappa\upsilon\rho\iota\epsilon$). Ezután Márta kifejti a hitét ($\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$ - perfekturn: arra a hitre jutottam, hogy...). Három alapvető kijelentést tesz Jézusról: ő a Krisztus, ő az Isten Fia, ő az Eljövendő.

Figyelemre méltó, hogy ez a hitvallás „nem vallásos tapasztalaton vagy spekuláción alapul, hanem az egyedüli alapja Jézus kinyilatkoztatása önmagáról.”⁶⁹

28. v. Márta rögtön a beszélgetés után elsiet, és észrevétlenül ($\lambda\alpha\theta\rho\alpha$) magához hívja Máriát. Ezt vagy azért teszi feltűnés nélkül, mert lehetőséget akar adni testvérenek, hogy nyugodtan beszélhessen Jézussal, vagy pedig azért, mert tudja, hogy Jézust a zsidók már üldözik, és most tele van velük a házuk.

Márta közli Máriával, hogy Jézus megérkezett, és hogy hívja őt. Arról, hogy Jézus hívta volna Máriát, nem számol be az evangélista.

29. – 30. v. Mária gyorsan cselekszik ($\tau\alpha\chi\upsilon$), és kimegy Jézus elé. Az evangélista megjegyzi, hogy Jézus ekkor még a falun kívül volt.

31. v. A Máriával lévő zsidók a távozását úgy értelmezték, hogy a sírhoz indult, és követték őt.

32. v. Nyilván azért, mert a zsidók szó szerint Mária nyomában vannak, a Jézussal való beszélgetése egy mondatra zsugorodott. Ugyanazt veti Jézus szemére, mint testvére (lásd a 21. verset). Reményt vagy kérést azonban nem fogalmaz meg (v. ö. 22. v.).

68 BULTMANN: Th, 391. o.

69 SCHNEIDER, 214. o.

33. – 34. v. Jézus nem válaszol Mária szavaira. Egyrészt azért, mert látja, hogy mennyire sír, másrészt azért, mert már közben megérkeztek a zsidók is, úgyhogy már nincs mód négy szemközti beszélgetésre.

Amikor Jézus látta Mária és a zsidók mély és őszinte gyászát, megrendült. A $\tau\omega$ πνευματι szemitizmus (*benafsó*). A 38. versben már ugyanezt az $\epsilon\nu$ εαυτω fejezi ki.

Jézus megrendülését az is eredményezhette, hogy sem Máriában, sem a zsidókban nem észlelte a remény jeleit.

A reményvesztett emberektől Jézus a sír felől érdeklődik, akik készségesen odavezetik.

35. – 36. v. Az evangélista hangsúlyt helyez arra, hogy bemutassa, hogy Jézus együtt tud érezni a gyászolókkal, és sír a sírókkal (R 12, 15). A gyászvendégek Jézus érzelmi megnyilvánulását helyesen a Lázár iránti szeretet jeléül értékeli.

37. v. Egyesek azonban (τινες δε) hasonló szemrehányást tesznek, mint Márta és Mária. Kritikájuk nem személyes, mert közvetlenül érintettek, hanem abból a megfontolásból fakad, hogy aki egy vakon született embert meg tudott gyógyítani (9. fejezet), annak nem most kelleni sírnia, hanem gyorsabban kellett volna cselekednie, és megakadályoznia Lázár halálát.

38. v. A sírhoz érkező Jézust ez a magatartás ismét felkavarja és megrendíti. Lázár sírjának leírása erősen emlékeztet arra, ahogyan Jézus sírja van Máté evangéliumában (Mt 27, 60) leírva. „A barlang alatt – spelaion – kőbe vájt sírt kell érteni. Az ilyen sír több holttest számára is szolgálhatott.”⁷⁰ A síron lévő kő a halál végérvényességét hivatott jelképezni.

39. v. Jézus a sírhoz érve azonnal megparancsolja, hogy távolítsák el róla a követ. Márta ellenzi Jézus parancsát. Arra emlékezteti őt, hogy testvére már négy napja a sírban van (lásd a 17. verset), és a holttestének már hullaszaga lesz.

40. v. Jézus viszont arra emlékezteti Mártát, amit nemrég mondott neki. Az Isten dicsőségére való utalás (lásd a 4. verset) mintegy összefoglalja a 25. és a 26. versben mondottakat.

Csak miután Jézus ily módon megerősítette Márta hitét, lett a sírról a kő felemelve. Nem tudjuk meg, kik tették félre a követ.

41. – 42. v. Mielőtt Jézus megtenné a csodát, imádkozik. Az égre való feltételezés általánosan ismert és elterjedt imagesztus volt. Jézus a mennyei Atyától nem kér, hanem hálát ad neki (ευχαριστω) azért hogy meghallgatta őt, és hogy mindig biztos lehet abban, hogy meghallgatásra talál. Ezeket a szavakat azért mondja, hogy a jelenlevők elhiggyék, hogy őt az Atya küldte.

70 FARKAŠ, 84. o.

Jézus tehát azért imádkozik, hogy a jelenlevők helyesen értsék meg a jelet, amelyet látni fognak.

43. – 44. v. Az ima után Jézus kimondja a tejhatalmú parancsszót: Lázár, gyere ki!”

Nincs leírva, miként kelt Lázár életre a sírban. Csak arról számol be az evangélista, amit a szemtanúk is láthattak: Lázár azokban a lepedőkben jött ki, amelyekben eltemették. A csodát még fokozza, hogy Lázár képes volt egyedül kijönni, habár a halotti leplekkel össze volt kötözve.

Jézus végül megparancsolja, hogy oldozzák ki Lázárt, hogy szabadon tudjon járni. Az elbeszélés itt jut a második csúcspontjához. Lázár feltámasztása által nyilvánvaló lett Isten dicsősége, és megdicsőült Jézus, akit Isten küldött.

A megrendült és könnyező Jézusban felismerhetjük a valóságos embert. A Lázárt teljhatalmú szóval feltámasztó Jézusban felismerhetjük a valóságos Istent.

Most Lázár, Márta és Mária reakcióját váránk. Hálaadást vagy hitvallást váránk tőlük. Mindez nyilván elhangzott, különben Jézus nem látogatta volna meg újra a három testvért, ill. a legközelebbi látogatásnál ezt szóná tette volna. J 12, 1köv-ben azonban ennek semmi jele.

Ugyanúgy a tanítványok reakciójára is kíváncsi lenne az olvasó. Felismerték Isten dicsőségét és az Isten Fia megdicsőülését (4. v.)? A tanítványok értetlenségére utal 12, 4köv.

Az evangélista nem számol be a közvetlenül érintettek és tanítványok reagálásáról, megemlíti azonban, miként reagáltak a zsidók.

45. v. A csoda láttán a gyászvendégek közül sokan (πολλοι) hinni kezdtek (επιστευσαν) Jézusban. Ugyanilyen reakcióról már beszámolt az evangélista 7, 31-ben, amikor Jézus templombeli tanítása váltott ki sokakban hitet.

46. v. A szemtanúk közül azonban nem mindnyájan jutottak hitre. Néhányuknak (τινες) az volt az első dolga, hogy jelentsék a történeteket a farizeusoknak. Hasonló dolog történik, mint a vakon született ember meggyógyításakor. Akkor a szomszédok vitték a gyógyult embert a farizeusokhoz (9, 13), most a szemtanúk viszik a csoda hírért a farizeusoknak. A későbbiekből kitűnik, hogy jeruzsálemi befolyásos farizeusokról volt szó.

47. v. A Betániából érkezett hír hallatára összeült a szinedrium. A főpapak alatt (αρχιερις – többes szám) a hivatalban lévő főpapa, az elődje és a papi családok tagjai értendők. Ez a már a szinedrium második ülése, amelyről az evangélista beszámol. Az első ülésről 7, 45 – 52-ben van szó.

A megvitatandó kérdés így hangzik: mit tegyünk? (τι ποιουμεν) Azért tartják a szinedrion tagjai fontosnak a gyors cselekvést, mert Jézus sok jelet tesz (πολλα ποιει σημεια). A szinedrion tagjai sem vitatják tehát, hogy a csodajelek megtörténtek. Ők is tényként kezelik a csodákat, de azon tanakodnak, miként kell ennek véget vetni.

48. v. A tanácstagok először végiggondolják, mit jelentene a tétlenség (εαν αφωμεν). Ebben az esetben mindenki hinne Jézusban. Ennek szerintük az lenne a következménye, hogy beavatkoznának a rómaiak. Erre a következtetésre nyilván úgy jutottak, hogy az addigi tapasztalat szerint a rómaiak minden messianisztikus megmozdulást keményen elfojtottak.

A rómaiak beavatkozásának az lenne a következménye, hogy úgy a templomot (a τοπος alatt a templom értendő; v. ö. a héber *máqóm* jelentésével), mint a népet megsemmisítenék. A αρω ige eredeti jelentése felemelni és elvinni. A templomra értve a feldúlás veszélye, a népre értve pedig a rabszolgaságba való hurcolás vagy az állami lét megszűnése fenyeget a tanácstagok szerint.

Az αρουσιν ημων szókapcsolat így is érthető: elveszik tőlünk az uralmat a templom és a nép felett.

49. – 50. v. Itt kapcsolódik be a vitába Kajafás, aki az evangélista szerint abban az évben főpap volt. Ebből a megfogalmazásból úgy tűnhet, hogy az evangélista úgy gondolta, hogy a főpapi tisztelet évente más és más személy töltötte be. Kajafásról azonban tudjuk, hogy 18 évig volt főpap (Kr. u. 18 – 36). A του ενιαυτου εκεινου kifejezést úgy kell tehát értelmezni, hogy Kajafás volt éppen a főpap abban az időben, amikor a szóban forgó események történtek.

Kajafásnak lesújtó véleménye van a tanácstagokról, mert mondanivalóját így kezdi: ti nem fogtok fel semmit (az οιδατε itt így értelmezendő). Fejtegetését azzal folytatja, hogy a tanácstagok nem is gondolnak arra, eszükbe sem jut (ουδε λογιζεσθε), hogy egy ember feláldozásával meg lehet menteni a szerintük fenyegető veszélyt. Szerinte megéri (συμμερει) egy embert halálra adni az egész nemzetért.

51. – 52. v. Az evangélista rögtön megjegyzi, hogy itt Kajafásból nem a felelős államférfi vagy a ravasz politikai beszélt, hanem tudtán kívül prófétált. Tudtán kívül pontosan megfogalmazta Jézus halálának jelentőségét. Jézus Isten akarata szerint meg fog halni a népért. Az εθνος alatt Izrael népe értendő.

Jézus halálának azonban messzemenőbb jelentősége is lesz. Nem csak Isten népéért hal meg, hanem egybegyűjti Istennek a világban szétszórt gyermekeit.

Ez már azokra a pogányokra vonatkozik, akik a Krisztusba vetett hit által lettek Isten gyermekeivé. Jézus halála tehát „a zsidókból és pogányokból álló egyházat alapozza meg.”⁷¹Itt már nem arról van szó, hogy a Messiás korában a szétszórtságban élő zsidók visszatérnek a hazájukba, hanem arról, hogy Jézus halálának univerzális jelentősége van.

53. v. A szinedrium magáévá tette Kajafás érvelését, és elhatározta, hogy Jézust meg kell ölni. Ez már régebben is szándékuk volt (lásd 5, 18; 7, 1; 8, 40. 59; 10, 31), de most a szándékból határozat lett.

54. v. Jézus újra kitér az ellenségei elől (v. ö. 10, 39 – 42), és a Júdeai pusztába vonul vissza. nem tudjuk pontosan meghatározni a tartózkodása helyét (lásd a szövegkritikai megjegyzéseket). Ez Jézus utolsó pihenője a tanítványokkal a passió előtt. Itt várja, hogy eljőjön az ő órája.

Lázár feltámasztása Jézus teljhatalmának és Istenfiúi mivoltának utolsó és legnagyobb jele. Ez az esemény egyben Jézus nyilvános tevékenységének végét is jelenti.

Applikációs lehetőségek

- A betániai testvérek már azelőtt is kapcsolatban voltak Jézussal, hogy baj lett.
- Az igazi kérő imádság a baj egyszerű elmondásából áll.
- A betegség alkalom arra, hogy Jézushoz forduljunk.
- Ha hiszünk Jézusban, a halál csak álom, amely után ébredés következik.
- Ahol Jézus jelen van, ott a halálnak nincs hatalma.
- Márta már azelőtt hitt, és vallotta meg hitét, mielőtt csodát látott.
- Jézust csak akkor ismerjük igazán, ha mint a feltámadást és az életet ismerjük őt.

71 SCHNEIDER, 220. o.

A JELEK HATÁSÁNAK ÖSSZEGZÉSE

A hét jelként leírt történeten kívül röviden még figyelmet kell szentelnünk annak a szakasznak, amely mintegy lezárja a σημεια-forrást, ill. gyűjteményt. Ez a vizs-zatekintő összegzés 12, 37 – 43-ban található:

³⁷És noha ennyi jelt tett előttük, mégsem hittek benne, ³⁸hogy beteljesedjék Ézsaiás próféta szava, amelyet így mondott: Uram, ki hitt a mi beszédünknek, és az Úr karja kinek jelentetett meg? ³⁹Azért nem tudtak hinni, mert Ézsaiás ezt is mondta: ⁴⁰Megvakította a szemüket, és megkeményítette a szívüket; hogy szemükkel ne lássanak, és szívükkel ne értsenek, hogy meg ne térjenek, és meg ne gyógyítsam őket. ⁴¹Ezeket mondta Ézsaiás, mert látta az ő dicsőségét; és órála szólt. ⁴²Mindazáltal a vezetők közül is sokan hittek benne: de a farizeusok miatt nem vallották be, hogy ki ne zárják őket a zsinagógából; ⁴³mert jobban szerették az emberi dicsőséget, mint az Isten dicsőségét.

Eben a szakaszban háromszor fordul elő a πιστεω ige. Jézus kortársai nem hittek benne (37. v.), nem tudtak hinni benne (39. v.), habár a vezetők közül sokan hittek benne (42. v.). Az összefoglaló alapszerkezetéből nyilvánvaló, hogy „Jézus tevékenységének a célja az ő személyébe vetett hit volt.”⁷²

Feltűnő, hogy az evangélista nem arról beszél, hogy a kortársak nem hittek abban, amit Jézus mondott, hanem azt panaszolja fel, hogy nem hittek a jelekben (37. v.). Ez azzal magyarázható, hogy ez a szöveg egy feltételezett σημεια-forrásnak a befejezése. Ez a szakasz „azt a benyomást kelti, hogy eredetileg a jelek könyvének végén állt. A mostani helyén nem tekinthetjük Jézus nyilvános ténykedése találó leírásának, mert az evangéliumban a jelek mellett párbeszédek és beszédek is fel vannak jegyezve.”⁷³

Az összefoglaló szerint a jelek nem tették meg a tőlük várt hatást. Rögtön felmerül a kérdés, hogy mi volt ennek az oka. A választ az evangélista két Ézsaiás prófétától vett idézettel adja meg (53, 1 és 6, 10), amelyekhez egy krisztológiai magyarázatot fűz a 41. versben.

Az evangéliumon belül két olyan vezető emberről tudunk, akire (legalábbis egy bizonyos ideig) ráillik a befejező versek jellemzése: Nikodémus (3, 1; 7, 50 és 19, 39) és Arimáthiai József (19, 39). A zsinagógából való kizárás, ill. az attól való félelem témája felbukkan 9, 22-ben és 9, 34-ben is.

72 SCNEIDER, 235. o.

73 FULLER, 86. o.

Jézus jelei Istennek a jövőben megjelenő dicsőségére (δοξα) utalnak. Ezért hasonlítja össze az evangélista az emberi dicsőséget Isten dicsőségével (43. v.). Akik a jelenbeli és mulandó emberi dicsőséget választották, lemaradnak Istennek a jövőben megjelenő és örökkévaló dicsőségéről.

Az evangélista még egyszer és egyben utoljára kitér Jézus jeleire az írása végén. Megjegyzi, hogy „*sok más jelt is tett Jézus a tanítványok szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért vannak megírva, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és e hitben életetek legyen az ő nevében*” (20, 30 – 31).

Ezek a szavak arra utalnak, hogy „az evangélium csak egy válogatást tartalmaz Jézus jeleiből.”⁷⁴Ebből nem feltétlenül következik, hogy az evangélista ismer- te a szinoptikus hagyományt.

Az evangélista úgy tekint a művére, mint a Jézus által tett jelek leírására. Ha csak szűken értelmeznénk a σημειον kifejezést, akkor ez a jellemzés legfeljebb az első tizenkét fejezetre volna találó. Jánosnál azonban Jézus szavai és tettei szoros egységet alkotnak. Úgy a szavak, mint a tettek egyforma módon Isten dicsőítésére szolgálnak.⁷⁵Jézusnak úgy a szavai mint a tettei az ő isteni teljhatalmát és dicsőségét hivatottak bizonyítani.

74 SCHNEIDER, 325. o.

75 SCHNEIDER, 326. o.

A JELEK KÖZÖS VONÁSAI

A közös és hasonló vonásokat, amelyeket az eddig elemzett történetekben fel lehet lelteni, a kontextus, a szerkezet, a stílus és a tartalom szempontjából lehet összegezni, ill. egybevetni.

1. Kontextusbeli hasonlóságok

a) A jelek kötődése az előző perikópához

A kánai menyegző története, ahol Jézus először „jelentette ki dicsőségét (2,12), konkretizálja és illusztrálja a prológusnak azt a kijelentését, amely szerint „az Ige testté lett, itt élt közöttünk, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal” (1, 14).

A kánai menyegző történetét közvetlenül megelőzi Jézus ígérete Nátánáélnak. „Ennél nagyobb dolgokat fogsz látni” (1, 50).

A királyi tisztviselő gyermeke meggyógyításának története elején (4, 46) vizsautalást találunk a kánai menyegzőre. A történet végén (54. v.) ugyancsak kapcsolatba van hozva ez a történet Jézus első kánai jelével.

A betzdai beteg meggyógyítása közvetlenül a második kánai jel után következik. Az evangélista egyszerűen a μετα ταυτα szavakkal köti össze a két történetet (5, 1), noha az elsőnek Galilea, a másodiknak pedig Jeruzsálem a színhelye.

Ugyancsak a μετα ταυτα szavakkal (6, 1) kapcsolja az evangélista a kenyércsodát a betesdai gyógyításhoz. Ebben az esetben Jézusnak a két esemény között egy viszonylag hosszú utat kellett megtennie Jeruzsálemből a Tibériás tavához (6, 1).

A tengeren járás a szinoptikusoknál is közvetlenül a kenyércsoda után következik. A kontextusból az vehető ki, hogy a kenyércsoda nappal történt, mert a tanítványok „estefelé” szálltak hajóra (6, 16).

A vakon született ember meggyógyítása csak lazán és nehézkesen kapcsolódik az előző perikópához. Jézusnak 8, 59 szerint el kell rejtőznie a reá támadó és őt megkövezni akaró tömeg elől, de 9, 1köv szerint már nyugodtan megy a tanítványaival és számtalan szemtanú előtt meggyógyít egy embert.

Lázár feltámasztása előtt Jézus és tanítványok a Jordánon túl vannak 10, 40. Ez teszi lehetővé, ill. indokolja Jézus látszólagos késését.

Az elmondottakból látható, hogy négy jel – a királyi tisztviselő gyermekének meggyógyítása, a betesdai gyógyítás, a kenyérszaporítás és a tengeren való járás – közvetlenül össze van kapcsolva. Lehetséges, hogy az evangélista 4, 46 – 6, 21 között kisebb módosításokkal ugyan, de átvette a σημεια-forrást a művébe.

Egy eset kivételével (9, 1 – 41) a jelek elbeszélése szervesen kapcsolódik az előző szövegrészhez.

b) A jelek kötődése a következő perikópához

A kánai menyegzőre utal a „zsidók” kérdése 2, 18-ban: „Milyen jelt tudsz nekünk mutatni, amelynek alapján ilyeneket teszel?”

Az előző pontban említett négy közvetlenül egymáshoz kapcsolt jelben az első három esetben megvan a következő perikópához való kötődéskötődés is.

A tengeren járás megszakítja a kenyércsodát és alkalmat ad arra, hogy a sokaság Jézust keresse (6, 24), és hogy Jézus az élet kenyéréről tartson beszédet, amelyben utal az eddig tett jeleire (6, 26. 30).

Jézusnak az ajtóról és a jó pásztorról szóló beszéde (10, 1köv) nem kötődik a vak ember meggyógyításához.

Lázár feltámasztása után az evangélista arról számol be, hogy a nagytanács összeül, hogy megtárgyalja, miként kellene Jézust megölni (11, 47köv).

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy egy eset kivételével (9, 1 – 41) a jelek elbeszélése szervesen kapcsolódik a következő szövegrészhez.

2. Szerkezetbeli hasonlóságok

A történetek alapszerkezete a következő:

- a) a helyszín megnevezése, Jézus (és a tanítványok) megjelenése,
- b) a meglévő baj leírása,
- c) Jézust megkérlik, hogy segítsen, vagy kérés nélkül hajlandó cselekedni,
- d) Jézus hatalmasan cselekszik,
- e) a jelenlévők reagálnak (helyesen vagy / és helytelenül),
- f) Jézus (észrevétlenül) eltávozik a színhelyről.

A legnagyobb változatosság a c) pontban tapasztalható. Jézus segítségét kéri Mária, az anyja (2, 3), a királyi tisztviselő (4, 47. 49), Mária és Márta (11, 3). Jézus maga ajánlkozik, hogy segítsen a béna embernek (5, 6), és tőle indul a kezdeményezés, hogy enni kell adni a sokaságnak (6, 5). A tanítványoknak kérés nélkül nyújt Jézus segítséget a tengeren (6, 16köv). A vak ember sem kéri Jézust, hogy segítsen, hanem a tanítványok kérdései adnak közvetlen okot Jézusnak, hogy cselekedjen (9, 2köv).

3. Stílusbeli hasonlóságok

a) Az esemény jelnek van nevezve / nincs jelnek nevezve

Csak a víznek borrrá változtatása Kánában és a királyi tisztviselő gyermekének a meggyógyítása van magában a történetben jelnek nevezve (2, 11, ill. 4, 54).

A kenyércsodára, mint jelre Jézus az élet kenyérééről tartott beszédében tesz utalást (6, 26. 30).

A vak ember meggyógyítását követő vitában (és nem közvetlenül a gyógyulás leírásában) fordul elő a „jel” kifejezés, amikor egyes emberek így érvelnek: „Hogyan tehetne bűnös ember ilyen jeleket?” (9, 16).

Lázár feltámasztása történetében sem fordul elő a „jel” kifejezés, hanem csak a magyatanács minősíti utólag Jézusnak ezt a tettét jelnek (11, 47).

A béna ember meggyógyítása és a tengeren járás nincs jelnek nevezve sem magában a történetben, sem annak szövegekörnyezetében.

b) A helyszín megnevezése

A helyszín mind a hét esetben pontosan meg van nevezve: Galileai Kána (2, 1 és 4, 46), a Betesda tó Jeruzsálemben (5, 1), a Tibériás tavának túlsó partja (6, 1), a tenger (6, 16), a Siloám tó Jeruzsálemben (9, 7) és Betánia (11, 1).

Különös jelentőséggel bír, hogy Jézus három jelt is tett Jeruzsálemben, ill. annak közvetlen szomszédságában. A szinoptikusok szerint ugyanis Jézus egyetlen csodát sem tett Jeruzsálemben.

c) Az érintettek jellemzése

Az evangélista nem jegyezte fel azoknak az embereknek a nevét, akiken Jézus egy-egy jel által segített. Egyedül Lázárnak ismerjük a nevét. A Lázár azonban jelképes név (lásd 11, 1 magyarázatát). Ebből arra lehet következtetni, hogy a jelek által Jézus nem egy-egy konkrét emberen akart csak segíteni, hanem általános érvénnyel akarta jelezni Isten országnak egy-egy vonását. Ezért nem fontos, hogy miként hívták a kánai ifjú párt, a királyi tisztviselőt, a béna embert és a születésétől fogva vak embert.

A mellékszereplők csak olyan mértékben vannak jellemezve, amennyire ez a mondanivaló szempontjából szükséges.

d) Feszültség a szereplők között

A kánai menyegzőben feszültség támad Jézus és Mária között, amikor Jézus először nem akar közbelépni (2, 4). A násznagy és a vőlegény közötti beszélgetésben is feszültséget és szemrehányást lehet érezni (2, 10).

Jézus először elutasítóan reagál a királyi tisztviselő kérésére (4, 48), és csak a második kérés után segít (4, 50).

A meggyógyult béna ember konfliktusba keveredik a zsidókkal (5, 10köv).

Jézus kérdése a sokaság megalégítéséről próbára teszi Fülöpöt (6, 5köv). A csoda után Jézus és a tömeg szemére veti, hogy az iránta való ragaszkodásukat a jóllakás, ill. jóllakottság motiválja (6, 26köv).

A viharban bajbajutott tanítványok megijednek Jézustól (6, 19)

A születése óta vak ember betegségének okáról eltér Jézus és a tanítványok véleménye (9, 2köv). A gyógyult ember konfliktusba keveredik a zsidó hatóságokkal (9, 13köv).

Márta és Mária megfeddi Jézust, hogy nem érkezett hamarabb Lázáron segíteni (11. 21. 32).

Összegezve elmondható, hogy mindegyik történetben vannak a szereplők között feszültségek, amelyek dinamizálják az eseményeket.

4. Tartalmi hasonlóságok

a) Mihez köthető a jel?

A jel minden esetben Jézus teljhatalmú szavához kötődik, amelynek az érintettek mindig engedelmeskednek:

„Töltsétek meg a vedreket vízzel” (2, 7). „Most merítsetek, és vigyetek a násznagynak” (2, 8).

„Menj el, a te fiad él” (4, 50).

„Kelj fel, vedd az ágadat, és járj” (5, 8).

„Ültessétek le az embereket” (6, 10). „Szedjétek össze a felesleges darabokat, hogy semmi se vesszen el” (6, 12).

„Én vagyok, ne féljete!” (6, 20).

„Menj el, mosakodj meg a Siloám-tavában” (9, 6).

„Vegyétek el a követ” (11, 39). „Lázár, jöjj ki!” (11, 43). „Oldjátok fel, és hagyjátok elmenni!” (11, 44).

A jelek köthetőek bizonyos tárgyakhoz, anyagokhoz vagy jelenségekhez is: Kánában a borhoz, a Betesda tónál a hordágyhoz, ill. annak hordozásához, a kenyérsodánál a kenyerekhez és a halakhoz, Betániában a sírt záró kőhöz. Megjegyzendő, hogy sem a Betesda tó, sem a Siloám tó esetében a víz ill. a mosakodás nem kapcsolódik szorosan a jelhez. Egyiket sem tekintették gyógyvíznek.

b) Jézus messziről jön a helyszínre

Jézus a legtöbb esetben messziről jön a helyszínre: nincs Kánában, hanem Keresztelő Jánostól megy oda (1, 43); Júdeából jön a galileai Kánába (4, 46), és el sem megy Kapernaumba; Galileából érkezik Jeruzsálembé (5, 1); Jeruzsálemből megy a Tiberiás tavának túlsó oldalára (6, 1); a hegyről (6, 15) megy a tengerre segíteni; a Jordánon túlról (10, 40) jön Lázárt feltámasztani.

Az egyedüli eset, amikor Jézus nem messziről jön segíteni, a vakon született ember meggyógyítása. Ez a mozzanat is jelzi, hogy a 9 fejezet nem kötődik szervesen a szövegkörnyezetéhez (lásd az 1. pontot).

c) Jézus a szereplők szempontjából későn segít

Jézus Kánában nem cselekszik azonnal, ahogy értesül a gondról, hanem csak akkor, amikor eljött az ő órája (2, 4).

A béna ember harmincnégy évig volt beteg (5, 5), és csak aztán találkozott Jézussal.

Jézus akkor jelenik meg a viharban, amikor a tanítványok a tó közepén, tehát a legnagyobb bajban vannak (6, 19).

A vakon született emberen Jézus csak felnőtt korában segít (9, 23).

Jézus csak Lázár halála után négy nappal jelenik meg Betániában (11, 17), mert előzőleg két napig maradt a Jordánon túl (11, 6).

A látszólag későn jövő segítség motívuma hiányzik a királyi tisztviselő gyermekének meggyógyításánál és a kenyérszaporításnál.

d) A csoda véghezvitele nincs leírva

Nem tudjuk meg, hogyan változott a víz Kánában borrá, milyen gyorsan gyógyult meg a királyi tisztviselő fia, hogyan erősödött meg a béna ember lába, miként szaporodott meg az öt kenyér és a két hal, nincs leírva a tengeren járás „technikája”, nem tudjuk meg, miként nyílt meg a vak ember szeme, és nem tudjuk meg, miként kelt életre Lázár a sziklasírban.

Mindez azt mutatja, hogy nem a csodálatos események lefolyásán van a hangsúly, hanem azok jel-jellegén.

e) Jézus és a zsidók

A jelként leírt eseményeknek a korabeli zsidóság nem csak a háttérrel adja, hanem ezek az események vitákat és konfliktusokat váltanak ki a zsidók és Jézus között, ill. az őt követők között.

A kánai menyegző kapcsán le van írva, hogy „a zsidók tisztálkodási rendje szerint” (2, 6) voltak a lakodalmas háznál kövedrek.

A béna ember meggyógyítása után „a zsidók üldözni kezdték Jézust” (5, 16).

A húsvétról megjegyzi az evangélista, hogy ez „a zsidók ünnepe” (6, 2).

A meggyógyult vak ember konfliktusba kerül a zsidó hatóságokkal (9, 13köv).

Lázár feltámasztása előtt zsidó vigasztalók vannak Betániában (11, 19), akik Jézus szemére vetik, hogy miért nem tudott Lázár esetében is csodát tenni (11, 37). Lázár feltámasztása után a zsidó tanács eldönti, hogy Jézust meg kell ölni (11, 53).

A zsidókkal való konfliktus különös esetét képezi az a két gyógyítás, amelyet Jézus szombaton végzett (5, 9 és 9, 14. 16).

Csak a királyi tisztviselő fiának meggyógyításánál és a tengeren való járásnál hiányzik a zsidó korabeli háttér, ill. a zsidókkal való konfliktus.

f) Jézus megfeddi / nem feddi meg a szereplőket

Jézus kioktatja Máriát Kánában arról, hogy még nem jött el az ő órája (2, 4). Érdekes viszont, hogy nincs egy szava sem arról, hogy a násznép nem tudta meg, honnan van a sok bor.

A királyi tisztviselő kérésére Jézus először feddéssel reagál: „Ha nem láttok jeleket és csodákat, nem hisztek” (4, 48).

A béna ember meggyógyítása után Jézus hosszabb beszéde következik (5, 17köv), amelyben a zsidókat kioktatja az Atya munkájáról és a Fiú hatásköréről.

Az élet kenyérérről szóló beszédben (6, 26köv) Jézus több utalást tesz a kenyérszökevény helytelen értelmezésére a sokaság részéről.

Érdekes, hogy Jézus nem szidja meg a tanítványait, hogy kihajóztak nélküle a viharos tengerre.

A vak ember meggyógyításának története Jézus intő beszédével végződik, amely a lelki vakságtól óv (9, 19 – 21).

Lázár feltámasztása előtt Jézus nem feddi meg sem Máriát, sem Mártát, sem a zsidókat.

g) A tanítványok szerepe

A kánai menyegzőben a tanítványok (kérdés, hogy hányan) ott vannak Jézussal (2, 2), és a jel után hisznek benne (2, 11). Ez az egyedüli eset, ahol a tanítványok hitéről szó van. Nyilván az evangélista tartósan tekintette a tanítványok hitét, és ezért nem tartotta szükségesnek megjegyezni, hogy a tanítványok a további jelek után megerősödtek volna a hitükben.

Csak a szöveggörnyezetből feltételezhető (4, 8. 31), hogy a tanítványok jelen voltak Jézusnak a királyi tisztviselővel folytatott beszélgetésénél.

A tanítványokról egy szó sem esik a béna ember meggyógyításánál.

A tanítványok a legaktívabbak a kenyércsodánál. Először kalkulálnak (6, 7), aztán szólnak Jézusnak egy gyermekről, akinél van élelmiszer (6, 9), leültetik az embereket (6, 10), lehet, hogy segítenek a kenyér kiosztásánál is (lásd 6, 11 magyarázatát), és összeszedik a maradékokat (6, 13).

Jézus tengeren járása közvetlenül érinti a bajba került tanítványokat.

A vak ember meggyógyítása előtt a tanítványok kérdést tesznek fel Jézusnak a betegség okáról (9, 2), de aztán eltűnnek a színről.

A tanítványok is mennek Jézussal Betániába, de először értetlenek (11, 16). Betániában azonban már nincs semmiféle szerepük.

Összefoglalóan elmondható, hogy a tanítványok mellékszereplőként kisebb vagy nagyobb mértékben jelen vannak Jézus jeleinél. A jelt azonban mindig egyedül Jézus teszi meg.

h) A jelenlevők megértik / nem értik meg a jelt

A szöveggörnyezetből az vehető ki, hogy a kánai lakodalmásoknak fogalmuk sincs arról, hogy Jézus jelt tett náluk. Csak a tanítványok hitéről számol be az evangélista (2, 11).

A királyi tisztviselő és háza népe azonnal megérti, hogy mi történt, és hisz (4, 53).

A béna ember csak később tudja meg, hogy Jézus gyógyította őt meg (5, 14). A hála és hit helyett feljeleníti Jézust (5, 15).

A tömeg félreérti a kenyércsoda jelét: királlyá akarja Jézust megtenni (6, 15).

A vak ember meggyógyítása felett vitáznak a jelenlevők (9, 8köv), a zsidó hatóságok pedig „nem hitték el róla, hogy vak volt” (9, 18).

Lázár feltámasztása kapcsán egyesek hisznek Jézusban, mások viszont feljelenítik Jézust (11, 45 – 46).

Összefoglalva elmondható, hogy Jézus jelének a meg nem értése túlsúlyban van a jel hittel való elfogadásával szemben. Ezt a tényt fejezi ki sarkítva 12, 37: „ennyi jelt tett előttük, mégsem hittek benne.”

i) Jézus eltűnik a csodatétel után

Kánában a jel után Jézus nem beszél a násznéppel, de az evangélista nem jegyzi meg róla, hogy kimondottan eltűnt volna. A következő perikópában azonban már Jeruzsálemben találjuk Jézust (2, 13köv).

Jézus nem is megy el Kapernaumba, hogy meggyógyítsa a királyi tisztviselő gyermekét.

A béna ember meggyógyítása után Jézus eltűnik a tömegben, úgyhogy a beteg először nem is tudja, ki gyógyította meg (5, 14).

A kenyérszaporítás után Jézus felmegy egy hegyre (6, 15), és (szó szerint) átmegy a másik partra. Az őt kereső tömeg elől azonban nem rejtőzködik el (6, 25).

A szövegkörnyezetből az vehető ki, hogy Jézus a vakon született ember meggyógyítása után eltűnt a tömegben (9, 12), és csak később találkozott újra vele (9, 35).

Nem tudjuk, hova ment Jézus közvetlenül Lázár feltámasztása után. Csak 11, 54-ből tudjuk meg, hogy „elment onnan a pusztához közeli vidékre, egy Efrajim nevű városba; és ott tartózkodott tanítványaival.”

Összefoglalva elmondható, hogy Jézus a jelek után mindig eltűnik a színről. Az evangélista ezt nyilván azért ábrázolja így, hogy megmutassa, hogy Jézus nem akar magának olcsó népszerűséget szerezni ezekkel a jelekkel.

j) Jézus a jeleivel az élet különböző területein segít

Jézus a jelei által a legtöbbször beteg embereken segít (királyi tisztviselő fia, béna ember, vakon született ember). Segít azonban éhezőkön is (kenyércsoda), bajba kerülteken is (tengeri vihar) és olyanokon is, akiknek nyilvános „felsülés” fenyeget (borhiány Kánában). Az utolsó jele (Lázár feltámasztása) azt hivatott bemutatni, hogy segíteni tud a halál ellen is.

k) Jézus a jelt „tovább viszi” a hit felé – a hit és a csoda kapcsolata

A kánai csodának az az eredménye, hogy a tanítványok hisznek Jézusban (2, 11).

A gyógyítás után a királyi tisztviselő és háza népe hitre jut. A perikópában a πιστευω ige háromszor fordul elő (48., 50. és 53. vers). Ez adja a történet gerincét, amely a Jézus szavába vetett hitre bízta.

A gyógyítás után Jézus beszél a gyógyulttal, és arra biztatja, hogy többé ne vétkezzen (5, 14). A zsidókat pedig arra ösztökéli, hogy a jelben ismerjék fel az Atya munkálkodását (5, 17köv).

Az élet kenyeréről szóló beszél a kenyércsoda helyes értelmezését adja, s az élet kenyere után való vágyakozásra biztat.

A vakságból meggyógyult ember fokozatosan erősödik a hitben: Jézus a számára először ember (9, 11), aztán próféta (9, 17), majd Istentől való valaki (9, 33) és végül Emberfia (9, 38).

Jézus azért megy Lázárt feltámasztani, hogy a tanítványok higgyenek (11, 15). A tanítványok hitéről aztán nem esik szó, de Márta hitvallással felel Jézus szavaira: „Igen, Uram, és hiszem, hogy te vagy a Krisztus, az isten Fia, akinek el kell jönnie a világba” (11, 27).

Az egyedüli jel, amelyhez nincs ilyen jellegű kommentár fűzve, Jézus tengeren való járása. Ez is arra utal, hogy Jánosnál ez az esemény nagyban azt a célt szolgálja, hogy a sokaságnak oka és módja legyen arra, hogy keresse Jézust (6, 22köv.).

1) Isten dicsősége

Jézus az első jele által kinyilatkoztatta dicsőségét (2, 11). Az utolsó jelét is Isten dicsőségéért tette (11, 4), és azt ígérte Mártának, hogy meglátja az Isten dicsőségét (11, 40).

A többi jelnél nem fordul ugyan elő a dicsőség (δοξα) kifejezés, de ezek a jelek közvetett módon mégis utalnak Isten dicsőségére. Az Atya munkálkodására utaló szavak (5, 17), a mennyei kenyérről szóló beszéd (6, 26köv), Jézus uralma a kaotikus vizek felett (6, 16 – 21) és Isten cselekedeteinek láthatóvá tétele (9, 3) közvetlen utalások Isten dicsőségére.

A jelek, amelyek közvetlenül vagy közvetve Isten dicsőségéről tnúskodnak, szervesen illenek bele a következő keretbe:

1) A prológusban először fordul elő az evangéliumban a δοξα kifejezés (és láttuk az ő dicsőségét – 1, 14).

2) A jeleket lezáró összefoglalóban azt olvassuk, hogy sokan „többre becsülték az emberektől nyert dicsőséget, mint az Isten dicsőségét” (12, 43).

3) Jézus főpapi imájában, ahol utoljára fordul elő a δοξα kifejezés, ez a kérés hangzik el: „Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, azok is ott legyenek velem, ahol én vagyok, hogy meglássák az én dicsőségemet, amelyet nekem adtál, mert szerettél engem már a világkezdeté előtt” (17, 24).

m) A messiási korra való utalás

A nagymennyiségű bor (lásd 2, 6 magyarázatát) a kánai menyegzőben és a sokaság jóllakása (6, 11) a kenyércsoda után a messiási lakomára utalnak. A különböző betegségekől való szabadulás és Lázár feltámasztása is a messiási korra utal, ahol nincs többé betegség és halál. A messiási korban a káosz hatalmi (háborgó tenger) sem fogják veszélyeztetni az embereket.

Mivel a jelek a messiási korra utalnak, azért mondhatók eltúlzottaknak. Kánában több hektoliter vizet változtat Jézus borrá. A királyi tisztviselő gyermekét Jézus több mint húsz kilométernyi távolságból gyógyítja meg. A béna ember már harmincnégy éve várta a gyógyulását. A sokaság annyi ételmezt kap, amennyit még kétszáz dénárért sem lehetne megvásárolni. A tanítványok egyszerre vannak sötétben és szélviharban a tenger közepén. A vak ember születésétől fogva nem látott. Lázár pedig már négy napja volt sírban.

Azt, hogy a jelek a messiási korra utalnak, úgy is lehet értelmezni, hogy ezek „csak a jövőbeli üdvtörténeti eseményekre utalnak” az ígihirdetéstől és a szentségektől eltérően, amelyek „a már véghezvitt megváltó művet közvetítik.”⁷⁶

Végezetül elmondhatjuk, hogy ezek a jelek arra mutatnak rá, hogy állandóan szükségünk van Isten segítségére és kegyelmére, nem csak akkor, amikor – mai szóhasználattal élve – már csak a csoda segíthet rajtunk.

A negyedik evangéliumban leírt jeleknek jelentősége van számunkra. Adja Isten, hogy minél jobban megértsük e jelek jelentését és jelentőségét.

76 FULLER, 103. o.

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM

BOLYKI, János: Igaz tanúvallomás. Kommentár János evangéliumához. Budapest: Osiris Kiadó, 2001, ISBN 963 3798 82 5, 546 o.

BULTMANN, Rudolf: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1964¹⁰. 715 o.

BULTMANN, Rudolf: Theologie des Neuen Testaments. Berlin: Evangelischer Verlagsanstalt 1970⁶, 621 o.

FARKAŠ, Pavol: Vybrané perikopy z Evanjelía podľa Jána. Bratislava: Univerzita Komenského, 2003, ISBN 80-88696-36-4, 90 o.

FULLER, Reginald H.: Die Wunder Jesu in Exegese und Verkündigung. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1973, 122 o.

GRUNDMANN, Walter: Das Evangelium nach Lukas. Berlin: EVA, 1971, 457. o.

HAARBECK, Hermann: Wir sahen seine Herrlichkeit. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1963, 150 o.

KARASSZON, István: A „zsidók” János evangéliumában, kézirat.

KLÁTIK, Miloš: Základy dogmatiky. Bratislava: Univerzita Komenského, 2004, ISBN 80-223-1932-5, 130. o.

POKORNÝ, Petr – HECKEL, Ulrich: Einleitung in das Neue Testament. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007, ISBN 978-3-8252-2953-5, 795 o.

SCHNEIDER, Johannes: Das Evangelium nach Johannes. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1978², 348 o.

SCHNELLE, Udo: Das Evangelium nach Johannes. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2004³, ISBN 3-374-02195-6, 376 o.

ZAVIŠ, Monika: Etický status postihnutých nemocou so zreteľom na biblické postoje. In: Vzťahy k odlišným spoločnostiam z hľadiska teologickej etiky. Bratislava: Evanjelická bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského, 2005, ISBN 80-8070-469-4, 176 o.

Univerzita J. Selyeho – Selye János Egyetem
Bratislavská cesta 3322, SK-945 01 Komárno
www.selyeuni.sk

Bándy György – JELEK JÁNOS EVANGÉLIUMÁBAN

Recenzenti:

prof. ThDr. Karasszon István, PhD.

Doc. PhD. Molnár János

Vydal: Univerzita J. Selyeho, Komárno, 2012

Tlačiarenská príprava: Szabolcs Liszka

Tlač: ????????????????????

Rozsah: 2,5 AH

Počet výtlačkov: ????

Rok vydania: 2012

Prvé vydanie

ISBN 978-80-8122-023-4